

Πειραιϊκό Ορόσημο

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 85

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2023

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
ΠΕΙΡΑΙΑ
Αριθμός Δέματος
1483

Επιστροφές Αλκιβιάδου 229
185 36 Πειραιάς

3

Γνώμη

Η επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα είναι πλέον παγκόσμια απαίτηση

Του Γιάννη Πολυχρονόπουλου Προέδρου του Συλλόγου

“Φίλοι του Αρχαιολογικού Μουσείου και Αρχαιολογικών Χώρων - Μνημείων Πειραιά”

4

Αρχαιογνωστικά

Η Τέχνη στην αυγή των Νεότερων χρόνων (17ος και 18ος αι.) (ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

Του Γιώργου Σταϊνχάουερ, Αρχαιολόγου - τ. Εφόρου Αρχαιοτήτων

14

Ιστορικά

Μυκηναϊκές αμυντικές προδιαγραφές (standards) στα τείχη της Τροίας;

Του Κωνσταντίνου Σ. Γιαννακού, Δρα Πολιτικού Μηχανικού, Fellow ASCE,

Γεν. Γραμματ. Εταιρείας Διερεύνησης Αρχαιο-Ελληνικής και Βυζαντινής Τεχνολογίας/ΕΔΑΒuT

Μέλος της Ένωσης Ευρωπαίων Αρχαιολόγων (Ε.Α.Α.), της Εταιρείας Αιγαιακής Προϊστορίας "ΑΙΓΕΥΣ"

18

Ματιές στην Πειραιϊκή Ιστορία

Ένδεκα απολυτήρια κι ένα ενδεικτικό παλαιών ιδιωτικών Δημοτικών Σχολείων του Πειραιά

Του Δημήτρη Κρασονικολάκη, Δημοσιογράφου - Συλλέκτη.

Ανεξάρτητου ερευνητή πειραιϊκής ιστορίας και λογοτεχνίας

22

Αρχαιολογικό Πανόραμα από την Ελλάδα και τον Κόσμο

Επιμέλεια Κωστή Μανωλάκη

24

Επικαιρικά

Ο εορτασμός των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2023 στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά

Της Εύης Πίνη, Αρχαιολόγου της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων

ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ

Τριμηνιαία Έκδοση του Συλλόγου “ΦΙΛΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ”

Αλκιβιάδου 229, 185 36 Πειραιάς - Τηλ. & Φαξ 210-42.88.017 - E-mail: mouseio.peiraiia@gmail.com

ΚΩΔ. ΕΝΤΥΠΟΥ 035702 • Τεύχος 85 • Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2023

ΕΚΔΟΤΗΣ:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

Δερβενακίων 24, 185 45 Πειραιάς,
Τηλ.: 210-4060000

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ:

ΚΩΣΤΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ

Πύλης 75-79, 185 33 Πειραιάς
Τηλ.: 210-4121935

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ

ΚΩΣΤΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ

ΓΕΡ.-ΝΙΚ. ΜΠΟΥΓΑΣ

**Το περιοδικό κυκλοφορεί εκτός εμπορίου.
Διανέμεται δωρεάν.**

**Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν υποχρεωτικά
τις απόψεις του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου**

ΑΤΕΛΙΕ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ:

ΓΕΩΡΓΙΑ & ΜΑΡΙΑ-ΕΛΕΝΗ ΜΟΥΡΟΥΣΙΑ Ο.Ε.

Κολοκοτρώνη 144, 185 36 Πειραιάς
Τηλ.: 210 41 82 591, 210 45 37 521
E-mail: mourousias1@yahoo.gr

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ “ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ”

- Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά: Χαρ. Τρικούπη 31
Βιβλιοπωλεία:
- BALABANIS: Καραολή & Δημητρίου 43, Πειραιάς
- ΓΡΑΦΙΔΑ: Ελ. Βενιζέλου 188, Κερατσίνι, 18755
- FATA LIBELLI: Πραξιτέλους 161-163, 185 35 Πειραιάς
- ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ Ν. & ΣΙΑ Ο.Ε.:
Καραϊσκού 157, Πειραιάς και Φίλωνος 35, Πειραιάς
- ΤΣΙΟΥΣΤΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ & ΟΥΡΑΝΙΑ Ο.Ε.:
Κολοκοτρώνη 100, Πειραιάς
- ΧΑΡΤΟΠΟΛΙΣ: Καραολή και Δημητρίου 32, Πειραιάς

Φωτογραφία εξωφύλλου: Σύμπλεγμα Αφροδίτης, Πανός, Έρωτος. Προέρχεται από την Δήλο και χρονολογείται το 100 π.Χ. Βρίσκεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Η επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα είναι πλέον παγκόσμια απαίτηση

Του Γιάννη Πολυχρονόπουλου

Προέδρου του Συλλόγου "Φίλοι του Αρχαιολογικού Μουσείου και Αρχαιολογικών Χώρων - Μνημείων Πειραιά"

Η πρωτοφανής στα διπλωματικά χρονικά ματαίωση της συνάντησης του πρωθυπουργού της Μ. Βρετανίας κ. Ρίσι Σούνακ με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας κ. Κυριάκο Μητσοτάκη είχε τα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Η στάση αυτή του Βρετανού πρωθυπουργού επέσυρε τη δριμεία κριτική του βρετανικού και διεθνούς τύπου. Ανέδειξε με μεγαλύτερη ένταση το πάγιο αίτημα της Ελλάδας για την επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα και μετέστρεψε ακόμα και μέρος της κοινής γνώμης ιδιαίτερα της Μ. Βρετανίας, που στο παρελθόν ήταν επιφυλακτική με το μέρος της Ελλάδας. Σύμφωνα με πρόσφατη σφυγμομέτρηση στη Μ. Βρετανία το 64% των πολιτών τάσσεται υπέρ της επιστροφής τους στη χώρα μας. Έτσι οι βρετανική πλευρά δεν φαίνεται να πείθει την κοινή γνώμη με τα επιχειρήματα που επικαλείται.

Ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι καταλαβαίνουν ότι τα γλυπτά του Παρθενώνα είναι μια ιδιαίτερη περίπτωση, δεν είναι μεμονωμένα έργα τέχνης: πρόκειται για μέρος ενός ενιαίου συνόλου του ίδιου μνημείου, του οποίου ένα τμήμα βρίσκεται στο Λονδίνο και το άλλο τμήμα στην Αθήνα. Η επιστροφή τους στο Μουσείο της Ακρόπολης θα σήμαινε την επανένωσή τους στον φυσικό τους χώρο. Εξάλλου τα γλυπτά αυτά "διηγούνται" την ίδια αδιάσπαστη ιστορία.

Το Βρετανικό Μουσείο ισχυρίζεται ότι τα κατέχει νόμιμα, πράγμα που αμφισβητείται έντονα και καταρρίπτεται από τον δόλιο τρόπο απόκτησής τους από τον λόρδο Έλγιν. Επικαλείται όπως και ο Βρετανός πρωθυπουργός έναν νόμο του 1963, ο οποίος απαγορεύει την απομάκρυνση αντικειμένων από τη συλλογή του. Δεύτερο επιχείρημα τους μέχρι τώρα ήταν ότι το Βρετανικό Μουσείο ήταν ασφαλές. Όμως οι κλοπές που αποκαλύφθηκαν πρόσφατα 2000 περίπου αρχαίων αντικειμένων στο τμήμα αρχαίας Ελλάδας και Ρώμης, αυτό το επιχείρημα κατέρρευσε παταγωδώς. Πληροφορίες αναφέρουν ότι το Βρετανικό Μουσείο συζητά το ενδεχόμενο, εάν η Ελλάδα αναγνωρίσει τη βρετανική ιδιοκτησία των γλυπτών, να τα δανείσει στη χώρα μας για ένα χρονικό διάστημα 5 έως 10 χρόνων και μάλιστα με τη μορφή ανταλλαγών, δηλαδή με την προϋπόθεση η χώρα μας να δανείσει αντιστοίχως άλλες σημαντικές αρχαιότητες. Η λύση αυτή θα αποδυνάμωνε και θα υπονόμει το ελληνικό αίτημα περί οριστικής επιστροφής, που έχει πέρα από τη νομική και ηθική υπόσταση.

Όπως θα δούμε στη συνέχεια από το ιστορικό της απόκτησης και οικειοποίησης των γλυπτών του Παρθενώνα από τον λόρδο Έλγιν, επρόκειτο καθαρά για μια βίαιη λεηλάτηση και ακρωτηριασμό ενός περιλαμπρού μνημείου, για μία κλοπή με δόλια και παραπλανητικά μέσα, από ένα κατοχικό καθεστώς, όπως ήταν το Οθωμανικό.

Η Ελλάδα πρέπει να επιμείνει στο απαράγραπτο δικαίωμά της. Να καταστρώσει ένα εθνικό στρατηγικό σχέδιο με βάση την μέχρι τώρα εμπειρία, με επιστημονική τεκμηρίωση, ένα

σχέδιο ενημέρωσης της παγκόσμιας κοινής γνώμης, η οποία είναι ένα σημαντικός σύμμαχος, ώστε να ασκείται ολοένα και περισσότερη πίεση στην βρετανική πλευρά για να υπάρξει αποτέλεσμα και δικαίωση.

Σύντομο ιστορικό της κλοπής των γλυπτών του Παρθενώνα

Ο Τόμας Έλγιν στάλθηκε το 1799 από την Αγγλική κυβέρνηση ως έκτακτος πρεσβευτής στην Κωνσταντινούπολη. Τον Μάιο του 1800 έστειλε στην Αθήνα τον γραμματέα της πρεσβείας και 6 Ιταλούς καλλιτέχνες για να καταγράψουν τα μνημεία της Αττικής, ιδιαίτερα της Ακρόπολης για τη σύνταξη τοπογραφικών σχεδίων και κατασκευή εκμαγείων για να μπορέσει, εάν εξασφάλιζε σχετική άδεια, από τους Τούρκους, να έκανε επιλογή και αφαίρεση έργων τέχνης.

Το 1801 κατόρθωσε να αποσπάσει φιρμάνι του καϊμακάμη (υπάλληλου της Οθωμανικής αυτοκρατορίας) για την απόσπαση ενεπιγράφων λίθων ή γλυπτών από την Ακρόπολη. Πάντως δεν μπόρεσε να αποσπάσει φιρμάνι από τον μόνο αρμόδιο που θα μπορούσε να δώσει άδεια, που ήταν ο σουλτάνος. Αλλά ακόμη και με βάση το φιρμάνι του καϊμακάμη (αντικαταστάτη του μεγάλου βεζίρη) δεν είχε κανένα δικαίωμα να αφαιρέσει γλυπτά. Το μόνο που έκανε η άδεια ήταν ότι προέτρεπε τις τουρκικές αρχές να επιτρέψουν μόνο ανασκαφές, γύρω από τα θεμέλια του Παρθενώνα, μήπως και βρεθεί κάποιο ανάγλυφο και με τον όρο ότι δεν θα προκληθεί ζημιά στο μνημείο. Το πιθανότερο είναι ότι για να εξασφαλίσει την ανοχή των τουρκικών αρχών της Αθήνας για τα απώτερα σχέδιά του, ο Έλγιν τους δωροδόκησε και τους εξαπάτησε.

Ο Ιταλός ζωγράφος Λουζιέρι εγκαταστάθηκε στην Ακρόπολη ως επίσημος αντιπρόσωπος του Έλγιν κι άρχισε συστηματικά τη διαδικασία της επιλογής έργων τέχνης και αρχιτεκτονικών μελών. Για να εξασφαλίσει χαμηλό κόστος για τις εργασίες προέβη σε βανδαλισμούς και τεράστιες ζημιές που έθεσαν σε κίνδυνο τη στατικότητα των κτιρίων. Ο Λουζιέρι έπεισε τον Έλγιν να χρησιμοποιήσει το επιχείρημα για να δικαιολογήσουν την παράνομη στην ουσία αφαίρεση των μνημειακών έργων τέχνης, ότι δήθεν κινδύνευαν από τους Τούρκους.

Ο Έλγιν τελικά απέσπασε 253 γλυπτά, αρχιτεκτονικά μέλη αγγεία κ.ά. εκ των οποίων, πολλά ήταν έργα του Φειδία, του Αγοράκριτου και του Αλκαμένη. Τα πιο σημαντικά θεωρούνται τα γλυπτά της γέννησης της Αθηνάς, της διαμάχης της Αθηνάς με τον Ποσειδώνα και η ζωφόρος με την πομπή των Παναθηναίων. Η απόσπασή τους ξεκίνησε το 1801 και ολοκληρώθηκε το 1810. Αφαιρέθηκαν επίσης σημαντικές αρχαιότητες και από άλλα μνημεία όπως της Αίγινας, Ελευσίνας, Δελφών, Νεμέας, Μυκηνών, Τίρυνθας και Δαρδανελίων. Η πρώτη αποστολή αρχαιοτήτων με 12 κιβώτια για την Αγγλία βούλιαξε στα Κύθηρα. Το 1803 φορτώθηκαν άλλα 44 κιβώτια και ακολούθησαν και άλλες αποστολές μέχρι και το 1817.

Λόγω χρεοκοπίας ο Έλγιν έστειλε υπομνήματα στη βρετανική κυβέρνηση για να αγοράσει τα αρχαία. Παρά τις επιφυλάξεις των αρχών αποφασίστηκε τελικά να αγοραστούν αντί των 35.000 στερλινών. Με αυτόν τον τρόπο ο Έλγιν εξόφλησε το χρέος του (18 χιλιάδων στερλινών) και στο βρετανικό δημόσιο.

Κατηγορήθηκε ως κοινός κλέφτης μαρμάρων και βάνδαλος έργων τέχνης που με δωροδοκίες και αθέμιτα μέσα κατέκλεψε σπουδαία μνημεία. Μεταξύ εκείνων που τον κατηγορήσαν ήταν και ο λόρδος Βύρων, ο οποίος αποτύπωσε την οργή του σε δύο ποιήματα.

Το ιστορικό αυτό αποδεικνύει και τη σαθρότητα των επιχειρημάτων περί νόμιμης ιδιοκτησίας των γλυκών του Παρθενώνα, από το Βρετανικό Μουσείο.

Ο Πρόεδρος κ. Γιάννης Πολυχρονόπουλος και το Δ.Σ. του Συλλόγου

"Οι Φίλοι του Αρχαιολογικού Μουσείου και Αρχαιολογικών Χώρων - Μνημείων Πειραιά",
σας εύχονται

ΥΓΕΙΑ, ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ, ΕΙΡΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΤΟ 2024

Η Τέχνη στην αυγή των Νεότερων χρόνων (17^{ος} και- 18^{ος} αι.)

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Ο ΓΑΛΛΙΚΟΣ 17^{ος} ΑΙΩΝΑΣ

Το πρώτο μισό του 17ου αι είδε να αποκορυφώνεται η σύγκρουση σε όλα τα πεδία, της πίστης, της τέχνης, και στο πεδίο των μαχών (στον 30ετή πόλεμο), δύο κόσμων μιας βαθιά διχασμένης Ευρώπης: από τη μια του καθολικού νότου της αντιμεταρρύθμισης, της ιεράς εξέτασης και του εξωστρεφούς πάθους του μπαρόκ, από την άλλη της προτεσταντικής Ολλανδίας και μιας αστικής, πιο προσωπικής τέχνης. Παράλληλα όμως είδε να γεννιέται και κάτι καινούργιο, πάνω στο οποίο θα οικοδομηθεί ένας νέος ανθρωπισμός και μια νέα πνευματική ευρωπαϊκή ενότητα, μιλάμε για την πίστη στον ορθό λόγο, στον άνθρωπο και στις δυνατότητες του να καταλάβει να ελέγξει τον κόσμο και να φτιάξει το μέλλον του.

Οι χώρες όπου το νέο πνεύμα θα βρει την απόλυτη έκφραση του, με διαφορετικό στην κάθε μια τρόπο, θα είναι τον 17ο η Γαλλία ως συνεχιστής της ιταλικής παράδοσης, τον 18ο αι-

Εικ.1 Simon Vouet. Αλληγορία της Πίστης και της Περιφρόνησης του Πλούτου, 1640, Λούβρο

ώνα, ως κληρονόμος του ολλανδικού ρεαλισμού, η Αγγλία.

Το έδαφος στην πρώτη είχε προετοιμάσει ήδη τον 16ο αι. ο σκωπτικός λόγος ενός Rabelais και ο σκεπτικισμός ενός Montaigne, στις αρχές του 17ου η φωτεινή μεθοδική σκέψη του Descartes. Είναι αυτοί, που ανατρέποντας το κλειστοφοβικό μισαλλόδοξο ρεύμα που απειλούσε να πνίξει το πνεύμα της Αναγέννησης, θα βάλλουν τις βάσεις ενός νέου, αισιόδοξου μέλλοντος για την ανθρωπότητα.

Τις πολιτικές προϋποθέσεις είχαν θέσει ο ιστορικός συμβιβασμός με τους προτεστάντες (Διάταγμα της Νάντης) και η οικοδόμηση ενός ισχυρού, συγκεντρωτικού, ορθολογικά οργανωμένου και εσωτερικά ειρηνευμένου κράτους από τους δύο καρδινάλιους πρωθυπουργούς (τον περίφημο Ρισελιέ

και τον ιταλό Μαζαρίνο. Η Γαλλία το πιο μεγάλο ευρωπαϊκό κράτος, έχοντας παραγκωνίσει στον 30ετή πόλεμο ως πολιτική δύναμη την Ισπανία, θα αναλάβει τη διαδοχή της Ιταλίας ως η πολιτιστική μητρόπολη της Ευρώπης και ως φορέας ενός νέου κλασικού πνεύματος. Είναι ωστόσο στη Ρώμη που βρίσκεται ακόμα στο πρώτο μισό του 17ου αιώνα στην ακμή της δόξας της, που θα διαμορφωθεί ουσιαστικά η γαλλική σχολή: από εκεί θα έρθει το 1627 ο λυρικός Simon Vouet, «ο γάλλος Ρούμπενς» (Εικ.1), ο Le Valentin, «ο γάλλος Καραβάτζιο» και ο κλασικός Le Sueur, «ο γάλλος Ραφαέλο», ο θεμελιωτής του γαλλικού «αττικισμού» (Εικ.2) Στη Ρώμη, μένουν εξάλλου μόνιμως, και αυτοί που θα φέρουν την ανανέωση στην τέχνη δύο σπουδαίοι Γάλλοι, ο Nicolas Poussin (1594–1665), ο Claude Gelée ή Lorraine (από την πατρίδα του). Ο Πουσέν θα αφομοιώσει όσο κανένας άλλος το πνεύμα του κλασικι-

Του Γιώργου Σταϊνχάουερ,
Αρχαιολόγου, τ. Εφόρου Αρχαιοτήτων

Εικ. 2. Eustache Le Sueur, Οι Μούσες Μελπομένη, Ερατώ και Πολύμνια, 1652, Λούβρο

Εικ. 3. Nicolas Poussin, Βακχικός χορός μπροστά σε ένα άγαλμα του Πάνα, 1631, National Gallery, Λονδίνο

Εικ. 4 Nicolas Poussin, Ο Παρνασσός, 1631, Prado

σμού με τη μελέτη του Ραφαέλο, των Ενετών, της αρχαίας ζωγραφικής και του αρχαίου ανάγλυφου. Δεν δέχεται το ρόλο που έχει το φως στον Καραβάτζιο και τους γάλλους ακολούθους του στην ανάδειξη των μορφών ή έστω στην υπογράμμιση του περιγράμματος τους. Σ' αυτόν το φώς διαχέεται στον πίνακα, φωτίζοντας όπως στην πρώτη Αναγέννηση ομοιόμορφα από το εσωτερικό τους, όλες τις μορφές. Η πλαστικότητα των αρχαίων αναγλύφων, τα οποία μελετά με ευλαβική μελέτη και προσοχή, αποκτά ζωή χάρη στα έντονα χρώματα, έτσι που στις μυθικές και ιστορικές σκηνές να ξαναζωντανεύει η εικόνα μιας αρχαίας αθωότητας. Τα αισθησιασμός και η θεματική του Τισιάνο που χαρακτηρίζουν τα πρώτα έργα του (εικ.3), μετριάζεται στη συνέχεια στο κλασικό πνεύμα του Ραφαέλο (εικ.4). Ακολουθεί η λεγόμενη αυστηρή περίοδος: ο αριθμός και η κινητικότητα των μορφών, οι στάσεις τους αποκτούν μια κλασική αγαλματίνη σχεδόν μεγαλοπρέπεια (εικ. 5, 6). Από το 1648 το τοπίο κυριαρχεί στους πίνακές του· λειτουργεί όμως πάντα ως το φόντο μιας μυθολογικής, αρχαιολογικής ή βιβλικής σκηνής (εικ.7, 8). Αν και έζησε στη Ρώμη, είναι στο Παρίσι που θα γνωρίσει την επιτυχία, τόσο στην παρισινή αστική αριστοκρατία, όσο και στο Παλάτι και στην Ακαδημία της Ζωγραφικής

Εικ. 5 Nicolas Poussin, Ο Μωυσής σώζεται από τα νερά του Νείλου, 1638, Λούβρο

Εικ. 6. Nicolas Poussin, Et in Arcadia ego, 1637 ή 1638, Λούβρο

και Πλαστικής με αποτέλεσμα η τέχνη του να εξελιχθεί στην έκφραση της επίσημης αισθητικής και να οδηγήσει στην Γαλλική ζωγραφική σε ένα στεγνό ακαδημαϊσμό με βάση το σχέδιο (Poussinisme), ο οποίος δεν θα έχει πλέον καμία σχέση με τη δική του ευαισθησία.

Σε αντίθεση με το διανοητικό χαρακτήρα του Πουσσέν στην τέχνη του Κλοντ Λοραίν (ca. 1600– 1682) είναι φανερό η επίδραση της βορειοευρωπαϊκής και της φλαμανδικής αίσθησης της φύσης. Το έργο του διαπνέεται από μια ενστικτώδη ενόραση και την ποιητική του ονείρου και της φαντασίας. Από την αρχή έως το

Εικ. 7 Nicolas Poussin, Τοπίο με τον Διογένη, 1648, Λούβρο

Εικ. 8 Claude Gelée (le Lorrain), Λιμάνι στο ηλιοβασίλεμα, 1639, Λούβρο

Εικ. 9 Claude Gelée (le Lorrain), Η αναχώρηση της βασίλισσας του Σαβά, 1648, National Gallery, Λονδίνο

Εικ. 10 Louis Le Nain, Εσωτερικό με οικογένεια χωρικών, 1642, Λούβρο

Εικ. 11 Πρώτη πρόταση Bernini για το Λούβρο

Εικ. 12 Δεύτερη πρόταση Bernini για το Λούβρο

τέλος αυτός θα παραμείνει ένας ζωγράφος τοπίου, η φύση το σταθερό αντικείμενο και η έμπνευση του. Το κέντρο και το ποιητικό αντικείμενο των περισσότερων πινάκων του είναι η θάλασσα με τα παιχνίδια του φωτός στα κύματα, πλαισιωμένη με φανταστικά παλάτια, που δικαιολογούν ιστορικές ή θρησκευτικές αναχωρήσεις ή αφίξεις (Εικ. 9,10). Όπως δείχνει το πλήθος των σχεδίων, του αρέσει να ζωγραφίζει στην ύπαιθρο, όπου τον μαγεύει το φως της ρωμαϊκής Campagna, και οι λεπτές διαβαθμίσεις του στο βάθος του τοπίου. Εξηγείται έτσι η τεράστια απήχηση που θα έχει στην Αγγλία του 18ου και στον Turner.

Παράλληλα με την επίσημη, την καθαρεύουσα θα λέγαμε της μεγάλης αυτής ζωγραφικής και το μυθολογικό, ιστορικό ή θρησκευτικό θεματολόγιο της, ισχυρό είναι στα αστικά στρώματα της πρωτεύουσας το ρεύμα μιας ρεαλιστικής ζωγραφικής του εσωτερικού χώρου, με θέματα παρμένα από την καθημερινότητα (εσωτερικούς χώρους, καπηλειά κλπ). Η μόδα κορυφώνεται γύρω στα 1640 οπότε βρίσκει τη λογοτεχνική της έκφραση στο Roman comique του Scarron. Στις απρόσωπες μορφές των χωρικών κλπ που συναντάμε στους φλαμανδούς προδρόμους και στους σύγχρονους εκπροσώ-

πους αυτής της σχολής όπως ο Brower, ο Ostade, ο Tenies και ο van Laer, θα δώσουν ψυχή οι αδελφοί Le Nain (1593– 1648). Πηγαίνοντας πέρα από τον ωμό ρεαλισμό εκείνων, οι Λε Ναιν θα συνοψίσουν την ουσία του πίνακα στην ψυχολογία, η οποία αποδίδεται σιωπηρά μέσα από το βλέμμα των απομονωμένων μορφών (Εικ.10). Δημιουργείται έτσι μια νέα σχέση του θεατή. Εκείνο που του προτείνεται δεν είναι, όπως στον Πουσέν ή τον Ρούμπενς, ένα απλό θέαμα. Το βλέμμα των μορφών του καταργεί την απόσταση που μας χωρίζει από τον πίνακα ο οποίος ανοίγεται στον θεατή.

Ο Μεγάλος Αιώνας του βασιλιά Ήλιου. Το αποκορύφωμα της γαλλικής κυριαρχίας στην ευρωπαϊκή πολιτική και στην τέχνη θα είναι ο Μεγάλος αιώνας, όπως αυτοαποκαλέστηκε (ουσιαστικά, όπως ο αιώνας του Περικλέους, λιγότερο από 50 χρόνια) της ακμής του Λουδοβίκου 14ου, του βασιλιά Ήλιου ενός ανθρώπου που θέλησε να είναι ο απόλυτος μονάρχης, ο απόλυτος ηγέτης της Ευρώπης και ο απόλυτος προστάτης της (καθολικής) πίστης.

Ο συγκεντρωτισμός που χαρακτηρίζει την διακυβέρνηση του (σ' αυτόν ανήκει το περίφημο L' Etat c' est Moi) και η στράτευση όλων των τεχνών στην προβολή του, θα τις σημάδεψει βαθιά παρά την

Εικ. 13 Η κιονοστοιχία του Λούβρου

άνθηση και την ακτινοβολία που τους χάρισε η βασιλική εύνοια και η πλούσια χρηματοδότηση. Κάτω από τη βασιλεία του το μεθοδικό γαλλικό πνεύμα θα κυριαρχήσει απόλυτα στο χώρο των γραμμάτων, των τεχνών και των επιστημών.

Ψυχή και κατευθύνων νους είναι ο Κολμπέρ (Colbert), ο παντοδύναμος από το 1664, υπουργός της οικονομίας, των δημοσίων έργων και των επιστημών. Ως οικονομολόγος ο Κολμπέρ θα οργανώσει την καλλιτεχνική παραγωγή με βάση τις δύο αρχές που γνωρίζει, την πειθαρχία και την παραγωγικότητα. Στα κρατικά εργαστήρια (Gobelins), που τώρα δημιουργούνται συγκεντρώνει τους καλύτερους τεχνίτες στους οποίους χορηγεί ειδικά προνόμια. Σκοπός είναι η ποιοτική παραγωγή και η αύξηση των κρατικών πόρων που θα επιτρέψουν την ικανοποίηση των φιλοδοξιών του βασιλιά 'Ηλιου και θα συμβάλουν με κάθε τρόπο στην προβολή του. Κάθε καλλιτεχνικός χώρος αποκτά έναν υπεύθυνο που δίνει τις αρχές και συντονίζει την καλλιτεχνική δημιουργία: ο Le Brun είναι ο Πρώτος Ζωγράφος, ο Le Vau ο Πρώτος Αρχιτέκτων, ο Lully ο Πρώτος Μουσικός. Στο σύνολο τους οι τέχνες τελούν τώρα υπό την εποπτεία των ακαδημιών, της ήδη αξιοσέβαστης Academie Francaise και αυτών που τώρα δημιουργούνται, της ακαδημίας των επιγραφών 1662, της ζωγραφικής και πλαστικής το 1663 (με το μονοπώλιο της διδασκαλίας και το αποκλειστικό δικαίωμα αναγνώρισης της ιδιότητας του ζωγράφου), το 1666 της Γαλλικής Ακαδημίας της Ρώμης «για την καλλιέργεια του καλού γούστου σύμφωνα με τους αρχαίους» και το 1671 (μετά

Εικ. 14 Η εκκλησία της Μονής Val de Grace, Παρίσι, François Mansart (1645)– Jacques Le Mercier (1646)

Εικ. 15 Η εκκλησία του Αγ. Λουδοβίκου στους Invalides, Παρίσι Hardouin–Mansart 1691

Εικ. 16 Το ανάκτορο των Βερσαλλιών. Όψη στο πάρκο

το θάνατο του «τσάρου» Le Vau) της ακαδημίας της αρχιτεκτονικής. Σκοπός τους είναι η διατύπωση και εφαρμογή των αισθητικών εκείνων κανόνων που θα εξασφαλίσουν το υψηλό επίπεδο ποιότητας της καλλιτεχνικής παραγωγής σε κάθε τομέα της τέχνης, με πρώτη τη ζωγραφική, η δημιουργία δηλαδή για πρώτη φορά ενός νέου κλασικού στυλ, της γαλλικής κλασικιστικής παραλλαγής του μπαρόκ. Το σύστημα της κρατικής τέχνης συνδυάζεται με ένα πρόγραμμα επιδοτήσεων και συ-

Εικ. 17. Η αίθουσα των καθρεφτών (Galerie des Glaces), ανάκτορο των Βερσαλλιών

Εικ. 18 Γενική άποψη του κεντρικού άξονα του Πάρκου των Βερσαλλιών. Στο πρώτο πλάνο το σιντριβάνι της Αητούς, στο βάθος το μεγάλο κανάλι.

Εικ. 19 Το Μεγάλο Τριανόν, Βερσαλλίες

ντάξεων για τους φιλικούς ποιητές και την επιβολή της υποχρεωτικής σιγής στους αντιφρονούντες (*esprits libres*), με κάθε μέσο, τη λογοκρισία, το διορισμό των διευθυντών των εφημερίδων και έως και τη φυλάκιση στη Βαστίλη, ακόμα και την πυρά.

Η ιδέα της απόλυτης μοναρχίας, η συγκεντρωτική αντίληψη του κράτους και η κλασικιστική αντίληψη της τέχνης θα βρουν τώρα, όπως πάντα, την ολοκληρωμένη έκφρασή τους στην αρχιτεκτονική: στην επέκταση του ανακτόρου του Λούβρου, και στο αρχιτεκτονικό συγκρότημα των Βερσαλλιών.

Στην ολοκλήρωση του παρισινού ανακτόρου του

Εικ. 21 Το σύμπλεγμα του Απόλλωνος-Ηλίου με τις Νύμφες του Girardon (αναπαράσταση της σπηλιάς τον 18ο αι.)

Λούβρου έχουμε το πρώτο δείγμα νεοκλασικής κατεύθυνσης του γαλλικού μπαρόκ. Ενδεικτική της απελευθέρωσης από τη στενή εξάρτηση της γαλλικής τέχνης από την ιταλική παράδοση, είναι η απόρριψη από τον βασιλιά των σχεδίων για την πρόσοψη του Λούβρου του φημισμένου Bernini που είχε κληθεί για το σκοπό αυτό στο Παρίσι (εικ.11, 12), και η αντικατάστασή τους από την κλασική κιονοστοιχία που σχεδιάστηκε από την επιτροπή των Le Brun, Le Vau και Claude Perrault (εικ.13). Την ίδια τάση σταδιακής απελευθέρωσης από το βάρος του ιταλικού μπαρόκ μπορούμε να παρακολουθήσουμε στην θρησκευτική αρχιτεκτονική από την εκκλησία της Val de Grace (εικ.14) στην αρμονική οργάνωση της πρόσοψης του Αγίου Λουδοβίκου των Invalides (εικ.15).

Εικ. 20 Το άρμα του Απόλλωνος – Ηλίου, Πάρκο Βερσαλλιών

Η εκκλησία αυτή εντάσσεται στο μέγαρο φιλοξενίας των ανάπηρων των πολέμων του, ένα από τα μεγάλα οικοδομικά και πολεοδομικά έργα (όπως οι καινοτόμες στο σχεδιασμό τους πλατείες *place Vendôme*, *place des Victoires*) με τα οποία ο βασιλιάς θα παρηγορήσει την πρωτεύουσα για την απουσία του.

Οι Βερσαλλίες αποτελούν μια πολιτική πράξη και ένα καλλιτεχνικά αριστουργηματικό παραλήρημα.

Το 1666 ο Λουδοβίκος 14ος αποφασίζει να εγκαταλείψει οριστικά την πόλη και το λαό του που φοβάται και περιφρονεί, κόβοντας έτσι τους παραδοσιακούς δεσμούς της γαλλικής βασιλείας με την αστική τάξη και μια ανεξάρτητη αριστοκρατία, ισχυρή στο Παρίσι αλλά και με βαθιές ρίζες στη γαλλική ύπαιθρο. Στις Βερσαλλίες θα συγκεντρώσει γύρω του ουσιαστικά θα μαντρώσει σε ένα χρυσό κλουβί αυλικών διασκεδάσεων, τους ευγενείς, οι οποίοι, έχοντας χάσει από τον πληθωρισμό τα σταθερά εισοδήματά τους, θα στραφούν, όπως στην Ισπανία, στην υπηρεσία του θρόνου και της εκκλησίας, στελεχώνοντας οι πρωτότοκοι στη στρατιωτική, οι δευτερότοκοι την εκκλησιαστική ιεραρχία.

Ως έργο τέχνης οι Βερσαλλίες αποτελούν την εξέλιξη σε μια μεγαλειώδη -στο πνεύμα της βασιλικής

Εικ. 22. Charles Le Brun, Η προσκύνηση των ποιμένων, 1689, Λούβρο

Εικ. 23 Charles Le Brun, Ο άνθρωπος πτηνό (σκέτσα από την πραγματεία φυσιογνωμικής του Le Brun)

ιδεολογίας και του γαλλικού κλασικισμού— κλίμακα, της αρχιτεκτονικής της ιταλικής έπαυλης και του ιταλικού κήπου. Στο σχεδιασμό και στις συνεχείς τροποποιήσεις και επεκτάσεις, θα ασχοληθούν διαδοχικά όλοι οι μεγάλοι σύγχρονοι αρχιτέκτονες του βασιλείου (ο Le Vau, ο Hardouin Mansart, στους κήπους ο Le Nôtre) και θα εξα-ντληθούν τα αποθέματά του. Το κυνηγετικό περίπτερο του Λουδοβίκου 13ου εγκλιβωτίσθηκε βόρεια και νότια από τις επιβλητικές πτέρυγες των διαμερισμάτων του βασιλιά και της βασίλισσας, δυτικά μεταξύ τους από μια ισόγεια στοά με ταράτσα προς το πάρκο, την οποία θα καταλάβει εν συνεχεία η μεγαλόπρεπη μήκους 72μ Gallerie des Glaces. (Εικ. 16, 17) Το παλάτι θα επεκταθεί με νέες πτέρυγες, και την Orangerie, όπου το χειμώνα μεταφέρονται για προστασία το δέντρα του απαραίτητου ιταλικού πορτοκαλεώνα.

Αναπόσπαστο μέρος του αποτελεί το πάρκο, χώρος περιπάτου και διασκεδάσεων. Ο κεντρικός άξονας του μέσα από μια σειρά από λίμνες, σιντριβάνια και πράσινες πελούζες και το Μεγάλο (μήκους 1,5 χμ) Κανάλι οδηγεί το μάτι στον ορίζοντα (Εικ. 18), όπου βρίσκεται το Μεγάλο Τριανόν, το βασιλικό αναχωρητήριο, ένα χαριτωμένο απλό ισόγειο ανάκτορο που ανοίγεται μέσα από μια κοινοστοιχία στη φύση (Εικ.19). Τον κεντρικό αυτό άξονα πλαισιώνουν παρτέρια φυτεμένα με λουλούδια σε διακοσμητικά σχέδια σύμφωνα με τις αρχές το λεγόμενου γαλλικού κήπου, και ένα πλέγμα από δρομάκια, που σχηματίζουν στις διασταυρώσεις

Εικ. 24 Charles Le Brun, Η αποθέωση του βασιλιά Λουδοβίκου 14ου της Γαλλίας

Εικ. 25. Το Μικρό Τριανον, Βερσαλλίες.

λιμνούλες, σιντριβάνια, αλούλια, κιονοστοιχίες κλπ., όπου με αφορμή τις στρατιωτικές και διπλωματικές επιτυχίες στήνονταν τα σκηνικά μεγαλόπρεπων εορτών. Τις αλέες στολίζουν εκατοντάδες αγάλματα και συμπλέγματα, οβελίσκοι και μαρμάρινα αγγεία.

Το ανάκτορο είναι αφιερωμένο στη δόξα του βασιλιά Ήλιου. Σ' αυτόν αναφέρεται με αλληγορίες και εμβλήματα όλη η γλυπτή διακόσμηση της πρόσοψης.

Παραστάσεις από τις νίκες του κοσμούν δωμάτια και την οροφή της Gallerie des Glaces. Η αποθέωση του φθάνει στο αποκορύφωμα στον γλυπτό διάκοσμο των λιμνών του κεντρικού άξονα: στο βάθος, εκεί που αρχίζει το κανάλι, το άρμα του Ηλίου-Απόλλωνος αναδύεται ανάμεσα σε τρίτωνα από τη θάλασσα για την (στην πραγματικότητα αντίστροφη, από τα δυτικά) ημερήσια διαδρομή του (Εικ.20)· θα περάσει στη συνέχεια πάνω από τη λίμνη με το σύμπλεγμα της Λητούς με τα παιδιά της, που περιζώνει σε ομόκεντρους κύκλους ένας χορός από βατράχους-σιντριβανάκια, τους μεταμορφωμένους κατοίκους της Λυκίας, που είχαν

Εικ. 26 Η «Αίθουσα του Πολέμου» (Salon de Guerre) στο ανάκτορο των Βερσαλλιών

Εικ. 27 Το Salon Oval, Hôtel de Soubisse 1738–1739

αρνηθεί το νερό στη θεά (μπροστά στην εικόνα 18). Θα καταλήξει κοντά στο ανάκτορο σε μια τεχνητή σπηλιά, όπου βλέπουμε τον Απόλλωνα να αναπαύεται περιτριγυρισμένος από τις Νύμφες (εικ.21).

Η τέχνη της εποχής του βασιλιά Ήλιου. Την υψηλότερη έκφραση του στυλ του γαλλικού Grand Siècle (17ου) δεν αποτελούν ωστόσο οι εικαστικές τέχνες, όπου η κλασική παράδοση του Πουσέν εξελίσσεται στον ψυχρό ακαδημαϊσμό των μυθολογικών και ιστορικών τοιχογραφιών, οροφωγραφιών και ταπισερί του Le Brun, ενός αξιόλογου ζωγράφου και ακαδημαϊκού (εικ. 22, 23), πάνω από όλα όμως ενός αυλικού, ταγμένου στην υπηρεσία της βασιλικής δόξας (εικ. 24)· ούτε καν η εντυπωσιακή αρχιτεκτονική των Βερσαλλιών αλλά η λογοτεχνία και η μουσική: η τραγωδία του Ρακίνα, η κωμωδία του Μολιέρου και η όπερα του Lully. Στο έργο του ο Ρακίνας θα ξεπεράσει, αξιοποιώντας τους ποιητικά, τους αυστηρούς

Εικ. 28 Antoine Watteau, Η αναχώρηση από το νησί των Κυθίων

περιορισμούς του περίφημου ακαδημαϊκού κανόνα των «τριών ενοτήτων» του χρόνου, του χώρου και της δράσης και τις απαιτήσεις της μετρικής. Δεν θα περιοριστεί ωστόσο αυτός στο υψηλό επίπεδο λεπτότητας και μουσικής χάρης που θα έχει οδηγήσει την τέχνη του. Η καθαρότητα του λόγου, η χάρη των αλεξανδρινού στίχου, η ακρίβεια στη «ψυχολογία» των ηρώων, η συμβατική μεταφυσική του δεν θα εξαφανίσουν, αντίθετα θα αναδείξουν τον αρχαϊκό τραγικό πυρήνα του δράματος και το ερωτικό πάθος των ηρώων του, όπως ένα πορτρέτο του Ρέμπραντ τον ψυχισμό του μοντέλου του. Η τραγική τέχνη φθάνει μ' αυτόν σε ένα σημείο τελειότητας, μετά από το οποίο θα εκφυλιστεί σε μια κενή μεγαλόστομη ψυχρότητα και ο λόγος γενικά στη γελοία εκζήτηση που κοροϊδεύει ο Μολιέρος. Ωστόσο η υψηλή γλώσσα και ο τέλειος στίχος του θα απομακρύνουν από αυτόν τους νεότερους πιο κοντά στη αμεσότητα του Σαίξπηρ. Αυτό που θα επιβιώσει από τον γαλλικό κλασικισμό θα είναι ουσι-

αστικά μόνο η αστική κωμωδία των χαρακτήρων και των καταστάσεων του Μολιέρου. Από την πλευρά του ο Lully γεννημένος Ιταλός, και για μια 15ετία απόλυτος κύριος της Βασιλικής Ακαδημίας της Μουσικής θα πετύχει την εξέλιξη της όπερας, αυτού του τέκνου (γεννήθηκε το 1600) και γνήσιου εκφραστή του Ιταλικού μπαρόκου, σε ένα θέαμα, όπου η μουσική, το τραγούδι και το δράμα εμπλουτίζονται με το μπαλέτο και τα σκηνικά εφέ.

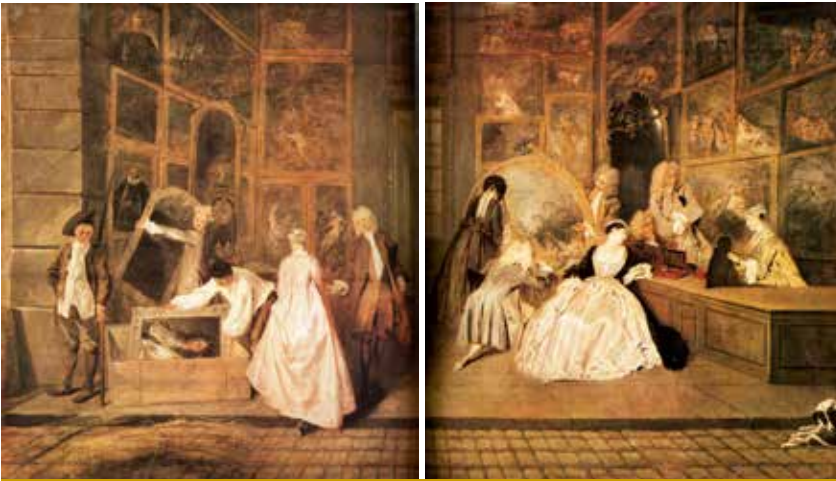
Το τέλος του Μεγάλου Αιώνα. Η τελευταία μακρά περίοδος της μοναρχίας του Λουδοβίκου 14ου περιβάλλεται από τη μουντή ατμόσφαιρα μιας αποτυχίας: του ναυαγίου

Εικ. 29 Antoine Watteau, Ο Mezzetin, Metropolitan Museum, Νέα Υόρκη

Εικ. 30 Antoine Watteau, Gilles, Λούβρο

Εικ. 31 α-β Antoine Watteau, *L'Enseigne de Gersaint*, Βερολίνο

της ευρωπαϊκής πολιτικής του και της χρεοκοπίας αναπότρεπτης συνέπειας των υπέρμετρων ηγεμονικών φιλοδοξιών και της αλόγιστης οικοδομικής πολιτικής του. Η επιστροφή κάτω από την επίδραση της Mme de Maintenon της θρησκόληπτης τελευταίας βασιλικής ερωμένης, του θρησκευτικού απολυταρχισμού και η ανάκληση του Διατάγματος της Νάντης, θα απομακρύνει όλους, ευγενείς, ανθρώπους του πνεύματος και της τέχνης από την ζοφερή ατμόσφαιρα των Βερσαλλιών και την επίσημη γραμμή του γερασμένου βασιλιά.

Ο 18ος θα σημάνει την ολοκληρωτική ανατροπή της πολιτικής και της αισθητικής κατεύθυνσης του προηγούμενου αιώνα. Στα χρόνια της Régence (της αντιβασιλείας του καλοζωιστή δούκα της Ορλεάνης) και του Λουδοβίκου XV το ήθος και το ύφος της μοναρχίας

αλλάζουν. Η ζωή κοσμική επιστρέφει στο Παρίσι, στον Κεραμεικό και στα αριστοκρατικά hôtels.

Η Αυλή και τα Σαλόνια ανοίγονται τώρα στους οικονομικούς κύκλους και στους διανοούμενους. Τον αρχιτεκτονικό γιγαντισμό, τη βαρύγδουπη διακόσμηση και τη θεατρική ρητορική των Βερσαλλιών αντικαθιστούν κομψά νεοκλασικά παλατάκια, όπως το βασιλικό περίπτερο του μικρού Τριανόν (εικ.26) και το Hôtel Soubisse. Αυτό το λιτό

εξωτερικό στυλ κρύβει ένα εσωτερικό όπου τα πολύχρωμα μαρμαροθετήματα, τις κολόνες και τα ανάγλυφα των Βερσαλλιών έχει αντικαταστήσει η παιχνιδιάρικη διακόσμηση με τις χρυσωμένες γιρλάντες και τα roccailles του ροκοκό (εικ.27). Το ίδιο και η τέχνη εγκαταλείπει πια τα παλάτια για να επιστρέψει στη φύση. Το ενδιαφέρον της μονοπωλούν τώρα πλέον αποκλειστικά το συναισθηματικό και το ερωτικό στοιχείο. Την αυστηρότητα του ακαδημαϊκού σχεδίου έχει αντικαταστήσει η απόλυτη κυριαρχία του χρώματος το ιστορικό θεματολόγιο η αποτύπωση του συναισθήματος. Ο ζωγράφος που εκφράζει την μετάβαση στη νέα εποχή είναι ο Watteau (1684–1721). Το στοιχείο που τον διακρίνει

και τον συνδέει με τον 17ο είναι η ποιητική σοβαρότητα με την οποία αντιμετωπίζει την επιπόλαιη στάση απέναντι στην τέχνη και τη ζωή του νέου αιώνα: η μελαγχολία, και η αγχωμένη ευαισθησία των ανδρών και των γυναικών, που ρεμβάζουν, παίζουν μουσική, χορεύουν, φλερτάρουν, κάτω από τα φθινοπωρινά δένδρα, σα να θέλουν να ξεφύγουν από την πραγματικότητα σε ένα φανταστικό σχεδόν μαγικό κόσμο. Στα ζευγάρια που ετοιμάζονται να επιβιβαστούν για ένα προσκύνημα στα Κύθηρα, ή να επιστρέψουν από το μαγικό νησί βλέπουμε να αναπτύσσεται ολόκληρη η γκάμα των συναισθημάτων: στην αναχώρηση η ανδρική πρόσκληση για μια ερωτική απόδραση, η επιφυλακτικότητα των νεαρών γυναικών. Η διαδοχή συναισθημάτων στην επιστροφή στην πραγματικότητα, όταν πέφτει το ηλιοβασιλέμα. (εικ.29) ξετυλίγεται μπροστά μας στα τρία ζευγάρια αριστερά: με τις τελευταίες τρυφερότητες κάτω από άγαλμα της Αφροδίτης, το νεαρό που βοηθά τη σύντροφο του στην απόφαση να σηκωθεί

με την τελευταία να στρέφει νοσταλγικά το βλέμμα πίσω στην μέρα που πέρασε, προτού να κατέβει με τους υπόλοιπους προσκυνητές στην παραλία.

Το μοναδικό θέμα του Watteau είναι ο έρωτας, και σ' αυτόν η απόδοση της ψυχολογικής στιγμής όταν η μουσική σταματά, όταν οι ματιές συναντώνται σαν να ήταν η πρώτη φορά, ή όταν η μέρα γέρνει στη

δύση της, προμηνύοντας το τέλος του ταξιδιού στα Κύθηρα. Όλες αυτές τις στιγμές θέλει να τις κλείσει σε μια σύνθεση, ένα καλλιτεχνικά και ψυχολογικά τέλει σύνολο, όπως σε μια όπερα τις φωνές ο Μότσαρτ. Η επιρροή του θεάτρου, ειδικά της comedia del arte και του κόσμου του ηθοποιού, είναι παντού

Εικ. 32 Antoine Watteau, *Νύμφη και Σάτυρος*, 1712-1714, Λούβρο

Εικ. 33 François Boucher, *Miss O Murphy*, Κολωνία

φανερή: στα κοστούμια, τις κινήσεις στο στήσιμο της σκηνής. Φανερός είναι ρόλος -όπως στους ολλανδούς (π.χ. στον Vermeer)- της μουσικής, με μια διαφορά: εδώ είναι ο άντρας που παίζει· η γυναίκα ανταποκρίνεται με το τραγούδι ή απουσιάζει όπως στην εικόνα του λυπημένου μοναχικού κιθαρίστα, τον οποίο συντροφεύει ειρωνικά το σιωπηλό γυναικείο άγαλμα (εικ.30). Αυτή την αίσθηση της μοναξιάς στο τέλος της παράστασης, θα αποδώσει με συγκλονιστικό στη λιτότητα του τρόπο η εικόνα του κλόουν Gilles, που μας κοιτά ανέκφραστος κατά πρόσωπο, ακίνητος, ξένος στη δράση γύρω του (εικ.31). Το τελευταίο έργο, και το αριστούργημά του, είναι η πινακίδα του καταστήματος του φίλου του εμπόρου έργων τέχνης Gersaint (εικ.32α και β). Το θέμα είναι και εδώ η κρυφή ένταση και ο διάχυτος ερωτισμός που συνδέει όχι πια ηθοποιούς σε ένα πάρκο αλλά συνηθισμένους ανθρώπους με ένα μαγαζί, με τη μουσική να έχει αντικαταστήσει η σχέση των πωλητών με τους αγοραστές, μοιρασμένους σε δύο ομάδες που ενώνει ένας κυματιστός χορευτικός ρυθμός: αριστερά (εικ. 32α) το ζεύγος της κοπέλας που περνάει μαζί μας το κατώφλι του μαγαζιού και του νεαρού άντρα που την υποδέχεται σαν σε ένα μινουέτο. Δεξιά (εικ. 33β) η ερωτική ατμόσφαιρα που υποδηλώνουν κάποιοι πίνακες στους τοίχους, παίρνει συγκεκριμένη μορφή στην εικόνα με τις γυμνές λούόμενες που σκύβουν να δουν δύο πελάτες. Πιο αμφίσημη είναι η ομάδα δύο άλλων κυρίων που δείχνουν να ενδιαφέρονται για έναν καθρέφτη και συγχρόνως για την ωραία πωλήτρια που τους τον δείχνει. Το κέντρο της σύνθεσης καταλαμβάνει μια νέα γυναίκα που καθρεφτίζεται αδιά-

φορα σ' αυτόν. Δεν υπάρχει εδώ κάποια ιστορία. Όπως στο «Ρωτούσε για την ποιότητα», του Καβάφη, όλος αυτός ο ωραίος κόσμος φαίνεται να ενδιαφέρεται για κάτι περισσότερο από τα έργα τέχνης.

Το βάθος του ψυχολογικού ρεαλισμού και η χάρη του Watteau θα θαυμάσει από τους συγχρόνους και θα βρει μιμητές παντού στη Γαλλία και στην Ευρώπη (ένα μεγάλος θαυμαστής των έργων του θα είναι ο Μεγάλος Φρειδερίκος) δεν θα έχει όμως συνέχεια. Ο κατεξοχήν εκφραστής του ηδονισμού και της ελαφρότητας των ηθών της εποχής του ώριμου ροκοκό του (1735-1730) θα είναι ο Boucher, ο αγαπημένος ζωγράφος της Madame de Pompadour, της επίσημης ερωμένης του Λουδοβίκου 15ου. Η απόσταση που τον χωρίζει από τον Watteau στην αντίληψη του γυναικείου γυμνού είναι φανερή στη σύγκριση της κλασικής ομορφιάς της Νύμφης και του σατύρου (εικ. 33) με την προκλητική Miss O Murphy του (εικ. 34). Για το τέλος αυτής της αυλικής και την γέννηση μιας νέας αντίληψης της τέχνης και μιας νέας εποχής, θα μιλήσουμε στο επόμενο μέρος.

Εικ. 34 Antony van Dyck, *Ο δούκας του Richmond and Lennox*, Metropolitan Museum Νέα Υόρκη

Η ανερχόμενη δύναμη του νέου αιώνα θα είναι η Αγγλία. Μπορεί οι Βερσαλλίες να αποτέλεσαν το πρότυπο όλων των μεταγενέστερων ευρωπαϊκών (ιδιαίτερα στην κεντρική Ευρώπη, στη Γερμανία, την Αυστρία, τη Ρωσία) ανακτόρων· μπορεί η γαλλική γλώσσα και κουλτούρα να έδωσαν τον τόνο σε ολόκληρο τον 18ο αιώνα. Ωστόσο ο καινούργιος αιώνας θα είναι ο αιώνας της ανόδου της Αγγλίας. Οι πνευματικές βάσεις της ήταν η πρακτική και εμπειρική νοοτροπία του αγγλικού λαού. Οι πολιτικές -κοινωνικές ο περιορισμός της βασιλικής ισχύος και η ένωση σε αντίθεση με τη Γαλλία των

Η ανερχόμενη δύναμη του νέου αιώνα θα είναι η Αγγλία. Μπορεί οι Βερσαλλίες να αποτέλεσαν το πρότυπο όλων των μεταγενέστερων ευρωπαϊκών (ιδιαίτερα στην κεντρική Ευρώπη, στη Γερμανία, την Αυστρία, τη Ρωσία) ανακτόρων· μπορεί η γαλλική γλώσσα και κουλτούρα να έδωσαν τον τόνο σε ολόκληρο τον 18ο αιώνα. Ωστόσο ο καινούργιος αιώνας θα είναι ο αιώνας της ανόδου της Αγγλίας. Οι πνευματικές βάσεις της ήταν η πρακτική και εμπειρική νοοτροπία του αγγλικού λαού. Οι πολιτικές -κοινωνικές ο περιορισμός της βασιλικής ισχύος και η ένωση σε αντίθεση με τη Γαλλία των

Εικ. 35 Inigo Jones, *Banqueting House*, 1620

ευγενών με την πλούσια παραγωγική αστική τάξη, σε μια νέου τύπου αστική αριστοκρατία, η οποία πλέον χαράσσει την εθνική πολιτική. Την αποφασιστική καμπή σηματοδότησε εν προκειμένω όχι τόσο η κατατόμηση του Καρόλου Ι το 1648, όσο η ειρηνική επανάσταση, η οποία ανέτρεψε το 1688 τον καθολικό και φιλογάλλο Ιάκωβο Στιούαρτ και έφερε στην εξουσία (ως βασιλικό σύζυγο) τον Γουλιέλμο της Οράγγης, δηλ. την ουσιαστική ένωση με την αστική Ολλανδία. Είναι χαρακτηριστικό ωστόσο ότι η ακμή της τέχνης του αγγλικού μπαρόκ συμπίπτει ακριβώς με τη δυναστεία των Στιούαρτ (1601 -1648 και 1660- 1688), τόσο στη ζωγραφική (με την εγκατάσταση εδώ του μαθητή του Rubens Van Dyke, προσωπογράφου της αυλής του Καρόλου Ιου) **(εικ.35)** όσο και στην αρχιτεκτονική με τον Inigo Jones, που έφερε στην Αγγλία το στυλ του Palladio (Queens House, Banqueting House 1620 **(εικ. 36)** και τον Christopher Wren, στον οποίο οφείλεται η ανοικοδόμηση των 52 εκκλησιών του Λονδίνου μετά την καταστροφική πυρκαγιά του 1666 και ο σχεδιασμός του Αγ. Παύλου **(εικ. 37)** ως του αγγλικανικού-προτεσταντικού αντίπαλου του Αγ. Πέτρου (1675).

Εικ. 36 Christopher Wren, Ο καθεδρικός ναός του Αγίου Παύλου στο Λονδίνο, 1666

Τα Αρχαία Μνημεία και το Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά στις οθόνες της ΣΤΑΣΥ

Η Διευθύντρια της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων **Δρ. Αγγελική Γ. Σίμωσι** είχε την ιδέα και την πρωτοβουλία της προβολής των μνημείων και του Αρχαιολογικού Μουσείου Πειραιά, με τη δημιουργία τεσσάρων σύντομων τηλεταινιών (videos) που φιλοξενούνται από την 4η Δεκεμβρίου στις οθόνες της ΣΤΑ.ΣΥ. (σταθμοί του Μετρό και άλλων Μέσων Σταθερής Τροχιάς της Αττικής), όπου μπορούν ελεύθερα να τις παρακολουθήσουν όλοι οι πολίτες. Με την πρόταση της **κας Σίμωσι** συμφώνησε το Δ.Σ. του Συλλόγου «**Φίλοι Αρχαιολογικού Μουσείου-Αρχαιολογικών Χώρων Πειραιά**» και ο Πρόεδρος **κ. Ιωάννης Πολυχρονόπουλος** ανέλαβε την χορηγία του project.

Η σκηνοθέτης **κα Ελπίδα Σκούφαλου** με καλλιτεχνική δεξιοτεχνία παρουσιάζει μέσα σε λίγα λεπτά εικόνες από τους αρχαιολογικούς χώρους και τα εκθέματα του αρχαιολογικού μουσείου Πειραιά, δίνοντας το ιστορικό και αρχαιολογικό στίγμα της πόλης και παράλληλα την ευκαιρία σε όσους ταξιδεύουν με τα μέσα μαζικής μεταφοράς, να απολαύσουν ένα σύντομο ταξίδι στην ιστορία του μεγάλου λιμανιού που αποτέλεσε τον μοχλό ανάπτυξης της Αθήνας των κλασικών χρόνων.

Για την υλοποίηση των ταινιών η σκηνοθέτης συνεργάστηκε με τις αρχαιολόγους της Εφορείας: **Α. Αναγνωστοπούλου, Ε. Βουλιγέα, Α. Καπετανοπούλου, Α. Συρογιάννη και Κ. Ψαράκη.**

Μυκηναϊκές αμυντικές προδιαγραφές (standards) στα τείχη της Τροίας;

ΜΕΡΟΣ 1^ο

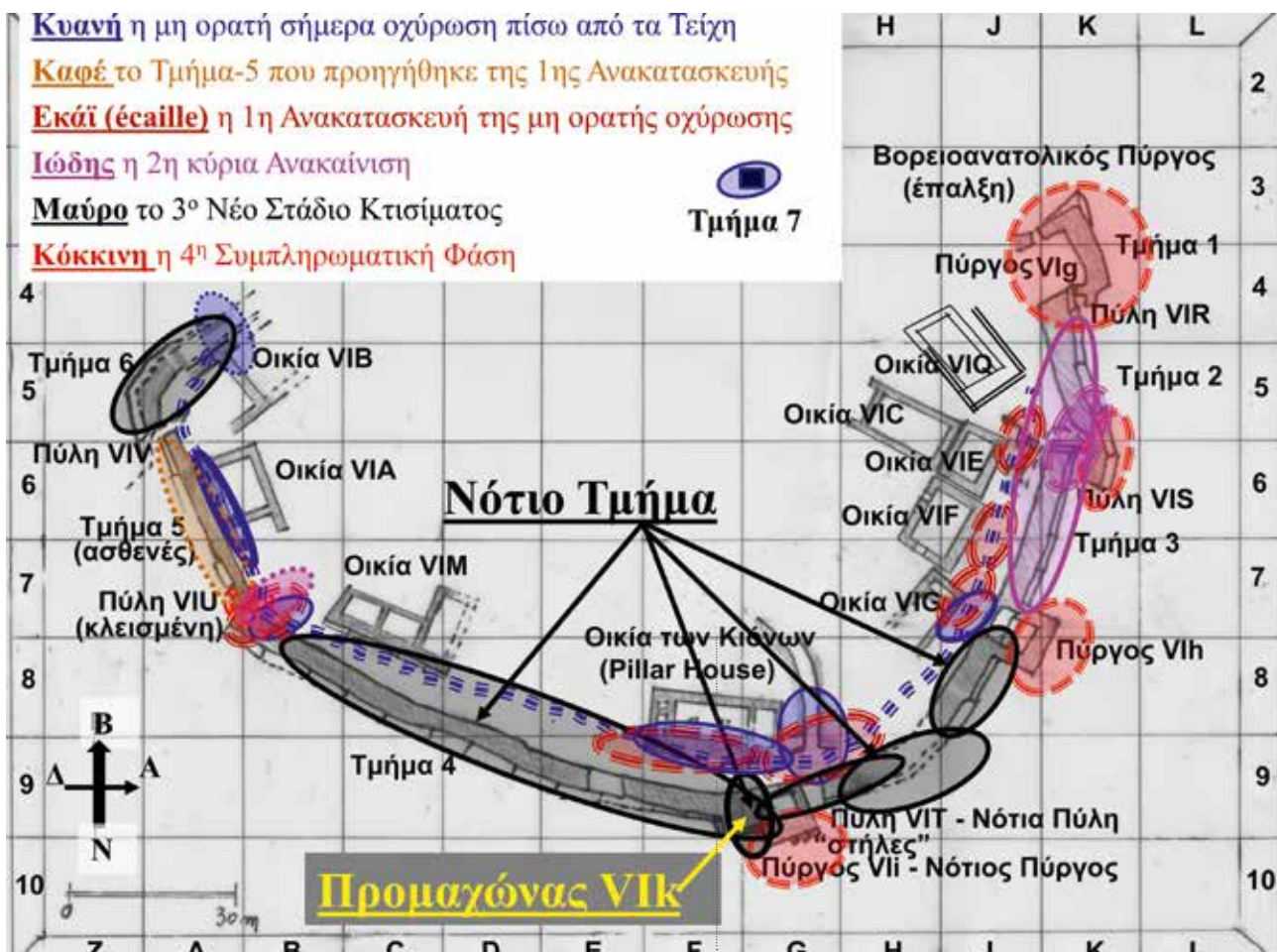
Του Κωνσταντίνου Σ. Γιαννακού

Στο τεύχος 83 αναλύθηκε το που τοποθετείται στον Χάρτη η Τροία και τι μεταφέρει η αρχαία Ελληνική Γραμματεία για τον Τρωικό Πόλεμο, ενώ στο προηγούμενο τεύχος 84 περιγράφονται συνοπτικά οι ανασκαφές στο λόφο της ακρόπολης της Τροίας. Στο παρόν άρθρο αναλύονται οι φάσεις κατασκευής και ανακατασκευής των Τειχών της Τροίας. Σε επόμενα άρθρα θα εξετασθεί εάν υπάρχουν ευρήματα που τεκμηριώνουν υιοθέτηση Μυκηναϊκής Τεχνολογίας, σε συσχέτιση επίσης με τις γνώμες των Αρχαιολόγων που ανέσκαψαν αδιατάρακτα στρώματα της Τροίας, Dörpfeld, Blegen, Korfman, και του Klinkott του Αρχιτέκτονα της ομάδας του Korfman.

Τα ορατά σήμερα Τείχη της Τροίας ήλθαν στο φως από τον

Wilhelm Dörpfeld, ο οποίος ήταν Αρχιτέκτων, Διευθυντής της Γερμανικής Αρχαιολογικής Σχολής στην Αθήνα, καθηγητής Αρχιτεκτονικής στο Πανεπιστήμιο Jena Thuringia και ο οποίος δημοσίευσε τα ευρήματά του το 1902 και ταξινόμησε τις φάσεις κατασκευής των Τειχών.

Ο Carl Blegen συμφώνησε με την ταξινόμηση του Dörpfeld, όπως και ο καθηγητής Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου της Karlsruhe, Manfred Klinkott. Στο Σχήμα 1 παρουσιάζονται οι φάσεις κατασκευής των Τειχών.¹

Εικόνα 1. Τα Τείχη της Τροίας και οι Φάσεις κατασκευής τους, οι οποίες αναλύονται στο άρθρο.

1. Γιαννακός 2022.

Το αρχαιότερο Τείχος πάχους 1,00-1,30μ. (με κυανή/μπλε τριπλή διακεκομμένη γραμμή στο Σχήμα 1) χρονολογείται τον 17ο αιώνα π.Χ., δεν είναι δε ορατό σήμερα επειδή βρίσκεται κάτω από Οικίες εντός της ακρόπολης της Τροίας, πίσω από τα ορατά σήμερα Τείχη (με κυανές ελλείψεις στο Σχήμα 1).

Ακολούθησε η κατασκευή του Τμήματος-5 (ελλειπτικό σχήμα με χρώμα καφέ εμπρός στην Οικία VIA στο Σχήμα 1), μέσου πάχους 2,70μ,² το οποίο ενίσχυσε το τμήμα του παλαιότερου κυκλοτερούς Τείχους της Τροίας μεταξύ των Πυλών VIU και VIV, οι οποίες βρίσκονται στα δυτικά της ακρόπολης της Τροίας και πιθανότατα είναι οι Σκαιές-Πύλες³ του Ομήρου. Η κατασκευή του Τμήματος-5 (1500-1425(+)⁴ π.Χ.) αποτέλεσε όπως φαίνεται το πρώτο στάδιο της ονομαζόμενης, από τον Klinkott, 1ης Ανακατασκευής (ελλειπτικά σχήματα με χρώμα Εκάϊ/écaille επί της κυανής τριπλής διακεκομμένης γραμμής στο Σχήμα 1), η κατασκευή της οποίας ακολούθησε σχεδόν αμέσως μετά (1500/1490-1425(+) π.Χ.) την κατασκευή του Τμήματος-5 και ενίσχυσε όλο το υπόλοιπο αρχαιότερο Τείχος με γενική αύξηση του πάχους 1,20→3,50μ., εκτός του Τμήματος-5 που παρέμεινε στο πάχος των 2,70μ. Η αύξηση αυτή του πάχους του, υπάρχοντος τότε, παλαιότερου Τείχους οδήγησε σε αύξηση της αντοχής του η οποία έφθασε σε σχεδόν διπλάσια αντοχή κατά την οριζόντια έννοια σε σύγκριση με τα 2,70μ. του Τμήματος-5.⁵

Το 1425(-)/1410(;) π.Χ., οι κάτοικοι της Τροίας οδηγήθηκαν

στην, ονομασθείσα από τον Klinkott, 2η Κύρια Ανακαίνιση (ελλειπτικά σχήματα με χρώμα ιώδες επί του σημερινού ανατολικού τμήματος του Τείχους στο Σχήμα 1) 5μ. πάχους, η οποία περιλαμβάνει κάποια τείχη πίσω από την Πύλη VIU, τα ανατολικά Τμήματα 2-3, και την Πύλη VIS, χωρίς το τμήμα του Τείχους που την υπερκαλύπτει, το οποίο κατασκευάστηκε αργότερα και σημειώνεται με κόκκινη έλλειψη αφού ανήκει στην 4η Συμπληρωματική Φάση. Τα Τμήματα 2-3 χτίστηκαν έξω από το παλαιότερο Τείχος, το οποίο «δεν είχε καταστραφεί εκ θεμελίων έπειτα από μια μεγάλη καταστροφή της πόλης αλλά αντικαταστάθηκε βαθμιαία.»⁶ Η Οικία των Κιόνων, βρίσκεται πολύ κοντά, σχεδόν σε επαφή με το Νότιο Τείχος, φαίνεται ότι εξυπηρετούσε στρατιωτικό αμυντικό σχεδιασμό κατά τη διάρκεια της Τροίας VIc (1425-1400 π.Χ.) επειδή ήλθαν στο φως εκεί δεκαεπτά εκτοξευόμενα βλήματα από οπτή γη (terracotta) από σφεντόνες ή καταπέλτες και χρονολογήθηκαν σε αυτήν την περίοδο. Μετέπειτα η Οικία των Κιόνων άλλαξε χρήση και μετά το 1375 π.Χ., κατά τη Φάση Τροία VIh, μετατράπηκε σε κατοικία.⁷ Αυτά τα δεκαεπτά βλήματα είναι πιθανότατα κατάλοιπα κάποιας πολιορκίας κοντά στο 1400 π.Χ. που τελειώνει η Φάση Τροία VIc.

Σχήμα 2. Ο Πύργος-VIg (λεπτομέρεια του Σχήματος 1) και η συμβολή του με το Ανατολικό Τείχος (Τμήμα-2) και το χαντάκι λίθινης θεμελίωσης του Τείχους από ωμές πλίνθους της κάτω πόλης.

2. Blegen 1953, 1:102-3.

3. Liddell-Scott-Jones Lexikon: Σκαιός = δυτικός, στα αριστερά.

4. Σε μια χρονολογία το '(+)' εκφράζει αβεβαιότητα, π.χ. 1600(+) σημαίνει 'πριν από το' 1600, ενώ το '(-)' π.χ. 1600(-) σημαίνει 'μετά το' 1600. Η διαγώνια παύλα '/' παρουσιάζει δύο εναλλακτικές χρονολογίες, π.χ. 1425/1400 σημαίνει 1425 ή 1400. Η παύλα '-' μεταξύ δύο αριθμών, π.χ., (25-50) σημαίνει 'από 25 έως 50'.

5. Klinkott 2004, 68. Σχέση Ροπών Αδρανείας στο οριζόντιο επίπεδο: $(1 \cdot 3,50^3) / (1 \cdot 2,70^3) = 2,20$.

6. Dörpfeld 1902, 1:124, 107.

7. Blegen 1953, 1:187, 228-9, 232-3; 2:305: φωτογραφίες των βλημάτων. Blegen 1963, 133.

8. Klinkott 2004, 79; Blegen 1953, 1:93.

Σχήμα 3. Τομή του Πύργου-VIg [Dörpfeld 1902, 1:146, Abb.53, με προσθήκες του συγγραφέα].

Ακολούθησε το 3ο Στάδιο Νέου Κτισίματος σύμφωνα με τον Klinkott (ελλείψεις με μαύρο χρώμα στο Σχήμα 1), κατά την πρώτη περίοδο 1400-1375 π.Χ., δηλαδή περί το 1390 π.Χ., με κατασκευή Τείχους πάχους 5μ.. Αυτό το στάδιο περιλάμβανε τα Τμήματα 4 (Νότιο), 6 (Βορειοδυτικό), είχε δε κατασκευασθεί σε νέα θέση οριζοντιογραφικά έξω από το παλαιό Τείχος, περιλάμβανε δε και την κατασκευή της νέας Πύλης VIU-i-k στην Πύλη VIU και ενός ισχυρού Προμαχώνα-VI-k στην δυτική πλευρά της Νότιας Πύλης VIT.⁹

Τελευταίο κατασκευάστηκε το 4ο Τελευταίο Συμπληρωματικό Στάδιο, όπως το ονόμασε ο Klinkott (με ερυθρό/κόκκινο χρώμα στο Σχήμα 1), το οποίο περιλαμβάνει την προσθήκη των Πύργων VII (Νότιου), VII (Ανατολικού) και του Τείχους που υπερχαλύπτει την Πύλη VIS (1250-1190/1180 π.Χ.).⁹ ο Πύργος/Προμαχώ-

νας VIg χρονολογήθηκε με μεγάλες αποκλίσεις: «μετά το Τμήμα-2»,¹⁰ «με το Τμήμα 4, πριν από τους Πύργους VII-VIi»,¹¹ ή το 1250-1190/1180 B.C.¹² Βέβαια θραύσματα κεραμικής ανευρέθησαν στην ένωση του Πύργου VIg με το χαντάκι λίθινης θεμελίωσης του Τείχους-από-ωμές πλίνθους, το οποίο προστάτευε την κάτω-πόλη της Τροίας, έξω από τα καλοκτισμένα, ορατά σήμερα, Τείχη¹³ (Σχήμα 2). Επίσης η σκάλα, μέσα στον Πύργο VIg, που οδηγούσε στο εσωτερικό του κάστρου είναι σύγχρονη με το Τείχος από ωμές-πλίνθους, κάποιες οπές πασσάλων στο έδαφος μεταξύ των δύο κλιμάκων (σκαλών) χρονολογούνται ακόμη παλαιότερα και ένα εσωτερικό πάτωμα της Τροίας VI υπέρκειται «παλαιότερων στρωμάτων θεμελίωσης» (Σχήμα 3). Είναι προφανές ότι

9. Klinkott 2004, 80-1, 68.

10. Blegen 1963, 119.

11. Klinkott 2004, 80-1, 68. Dörpfeld 1902, 1:114.

12. Klinkott op.cit.

13. Latacz 2004, 30-1, 11.

μία πρωιμότερη αμυντική κατασκευή υπήρχε στη θέση του Πύργου VIg.¹⁴

Κατά τη διάρκεια της 2ης Κύριας Ανακαίνισης και του 3ου Σταδίου Κτισίματος των Τειχών, δηλαδή κατά την περίοδο από 1425(-)/1410(;) έως περίπου το 1390 π.Χ., όλο το παλαιότερο κυκλοτερές Τείχος κατεδαφίσθηκε, μεταποτίσθηκε οριζοντιογραφικά προς τα έξω μεγαλώνοντας την περιτειχισμένη έκταση της πόλης και ξαναχτίσθηκε στο περίγραμμα των διατηρηθέντων και ορατών μέχρι σήμερα Τειχών (Σχήμα 1: μαύρο και ιώδες χρώμα ελλείψεων), την ίδια εποχή με το «εκτεταμένο και λεπτομερές "καθάρισμα σπιτιού"» του Blegen.¹⁵ Αυτά τα ευρήματα είναι συμβατά με μη πλήρεις καταστροφές της Τροίας και, πιθανότατα, αλλαγής Βασιλέων ή άρχουσας Δυναστείας. Η καθηγήτρια Mellink¹⁶ υποστήριξε ότι η Άλωση της Τροίας πρέπει να περιλάμβανε λεηλασίες και αιχμαλωσία αλλά όχι την «μεγάλη πυρκαγιά» που είχε οραματισθεί ο Αγαμέμνων στην Ιλιάδα¹⁷, η δε Vermeule¹⁸ αναζητούσε αρχαιολογικές μαρτυρίες για έναν Τρωικό Πόλεμο την περίοδο YEII-YEIIIA1 δηλαδή περίπου μεταξύ 1600(+)/1500 έως 1390/1370 π.Χ.. Οι πιο πάνω περιγραφείσες κατεδαφίσεις και ανακατασκευές των Τειχών μεταξύ του 1425(-)/1410(;) έως περίπου το 1390 π.Χ. φαίνεται ότι αποτελούν αυτήν την αρχαιολογική μαρτυρία που αναζητούσε η καθηγήτρια στο Harvard, Emily Vermeule.

Ανακαλούμε στη μνήμη μας από την αρχαία Ελληνική Γραμματεία:

1. την αλλαγή Βασιλιά στην Τροία: "του Λαομέδοντα από τον Ποδάρκη/Πρίαμο". Οι Αργοναύτες νίκησαν και σκότωσαν τον βασιλιά Λαομέδοντα και όλους τους γιούς του ενώ αιχμαλώτισαν τον Ποδάρκη τον μικρότερο γιού του Λαομέδοντα. Ο Ηρακλής δάνεισε χρήματα στην Ησιόνη, κόρη του Λαομέδοντα που παντρεύτηκε τον Αχαιό βασιλιά της Σαλαμίνας Τελαμώνα και ήταν πλέον βασίλισσα ενός βασιλείου των Αχαιών, και την προέτρεψε να «εξαγοράσει» την ελευθερία του αδελφού της. Η Ησιόνη «εξαγόρασε» την ελευθερία του Ποδάρκη, ο οποίος στη συνέχεια ενθρονίσθηκε στον θρόνο της Τροίας και μετονομάσθηκε μόνιμα πλέον σε Πρίαμο. Το προσωπικό όνομα Πρίαμος προέρχεται από το ρήμα *πρίμαιναι* και σημαίνει «Εξαγορασμένος» (με χρήματα του Αχαιού Ηρακλή) και με αυτό το όνομα βασίλευσε στην Τροία και έμεινε γνωστός μέχρι σήμερα.

2. την αλλαγή δυναστείας στην Τροία: "των «Πριαμίδων» από τους «Αινιάδες»." Σύμφωνα με τον Αιολέα Λέσχω εκ Μυτιλήνης (8ος-7ος αι. π.Χ.), οι Τρώες κατεδάφισαν τμήματα των Τειχών της Τροίας «για να χωρέσει ο Δούρειος Ίππος και να μπορέσουν να τον σύρουν μέσα στην πόλη τους». Αυτή τους η πράξη προκάλεσε την Άλωση της Τροίας που περιγράφει ο Όμηρος και είναι συνδεδε-

μένη αποκλειστικά με την Άλωση μέχρι σήμερα. Η Ιλιάδα περιγράφει ρητά ότι «ο Κρονίδης Ζεύς εμίσησεν το γένος του Πριάμου, και μετά από αυτόν θα βασιλεύσει στην Τροία ο Αινείας για ολόκληρο τον βίο του όπως και οι γιοί των γιων του».¹⁹

Οι περιγραφές αυτές της αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας μεταφέρουν πιθανότατα μνήμες (α) των κατεδαφίσεων των παλαιότερων Τειχών της Τροίας μετά την Άλωση, κατά την περίοδο που τελείωσε περί το 1390 π.Χ., και (β) της αλλαγής με ενθρόνιση φιλο-Αχαικής βασιλικής οικογένειας δυναστείας στην Τροία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Blegen, C.W. 1963. *Troy and the Trojans* (series: Ancient Peoples and Places, vol. 32), London/NY.

Blegen, C.W./J.L., Caskey/M., Rawson. 1953. *Troy III the Sixth Settlement, 2 Parts: Texts - Plates*, Princeton Univ. Press, for University of Cincinnati· εδώ οι παραπομπές το αναφέρουν και ως: «Blegen 1953».

Blegen, C.W./J.L., Caskey/M., Rawson. 1958. *Troy IV Settlements VIIa, VIIb, and VIII, 2 Parts: Texts - Plates*, Princeton Univ. Press, for University of Cincinnati· εδώ οι παραπομπές το αναφέρουν και ως: «Blegen 1958».

Dörpfeld, W. 1902. *Troja und Ilion. Ergebnisse der Ausgrabungen in den vorhistorischen und historischen Schichten von Ilion 1870-1894, 2 vols.*, Athen, [https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/doerpfeld1902bd1 & bd2](https://digi.ub.uni-heidelberg.de/diglit/doerpfeld1902bd1&bd2).

Giannakos, K. 2012. *Aegean Type Sword and Finds at Hattusa – Technology, Sources and Dating of Trojan War*, Lampert Academic Publishing, Saarbrücken.

Klinkott, M. 2004. Die Wehrmauern von Troia VI. In: *Studia Troica* 14, 33-85.

Korfmann, M. 2004. Die Arbeiten in Troia/Wilusa 2003 - Work at Troia/Wilusa in 2003, *Studia Troica* 14, 3-31.

Latacz, J. 2004. *Troy and Homer – Towards a Solution of an Old Mystery*, Oxford/New York [translation by Windle, K., and R., Ireland (eds.) of: *Troia und Homer, Der Weg zur Lösung eines alten Rätsels*, München, 2003]· έχει μεταφραστεί και στην Ελληνική: «*Η Τροία και ο Όμηρος – Ο δρόμος για τη λύση ενός παλιού Αινίγματος*», επιμ. Α. Ρεγκάκος, μεταφρ. Ι. Κεραμέτη-Δ. Σκουρέλλος, Πατάκης.

Mountjoy, P.A. 1999a. The Destruction of Troia VIh. In: *Studia Troica* 9, 253-293.

Mountjoy, P.A. 1999b. Troia VII Reconsidered. In: *Studia Troica* 9, 295-346.

Vermeule, E.D.T. 1983 [1964]. *Ελλάς: Εποχή του Χαλκού*, Athens [Greek translation of: *Greece in the The Bronze Age*, Chicago, IL].

Vermeule, E.D.T. 1986. Priam's Castle Blazing: A Thousand Years of Trojan Memories. In: *M., Mellink* 1986, 77-92.

Γιαννακός, Κ. 2016b. *Τεχνολογία, Μαρτυρίες και Χρονολόγηση του Τρωικού Πολέμου*. Παπαζήσης, Αθήνα.

Γιαννακός, Κ. 2023. *Απόψεις για ύπαρξη στοιχείων Μυκηναϊκής Αρχιτεκτονικής στα Τείχη της Τροίας VI*. Παρουσίαση στην Αίθουσα του Συλλόγου των Αθηναίων για την ΕΔΑΒuT, την 25-04-2023· <https://www.blod.gr/lectures/apopseis-gia-yparksi-stoiheion-mykinaikis-arhitektonikis-sta-teihi-tis-troias/> και <https://you->

14. Γιαννακός 2022.

15. Blegen 1953, 1:301-2; 110-1, 200, 228-9, 241, 254, 263, 278-9, 297. Mountjoy 1997, 277.

16. 1986a, 100.

17. *Hom.II.* 2:414-5.

18. Vermeule 1983, 142-3; 1986, 85-8.

19. *Hom.II.* 20:180-5/302-6/329-31.

Ένδεκα απολυτήρια κι ένα ενδεικτικό παλαιών ιδιωτικών Δημοτικών Σχολείων του Πειραιά

Ερευνά και γράφει ο **Δημήτρης Κρασονικολάκης**

Δημοσιογράφος - Συλλέκτης

Ανεξάρτητος ερευνητής πειραϊκής ιστορίας και λογοτεχνίας

Σε συνέχεια του προηγούμενου τεύχους παρουσιάζω ακόμη δώδεκα σχολικά έγγραφα.

◆ **ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΟΠΡΕΠΟΥΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ.** ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΣΠΥΡ. Γ. ΜΑΚΡΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ. ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1937 - 1938. ΑΡΙΘ. ΑΥΞΩΝ 14 ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΥ 14 ΜΑΘΗΤΟΛΟΓ. 14 ΓΕΝ. ΕΛΕΓΧΟΥ 14. ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ. ΑΡΙΘ. ΜΗΤΡΩΟΥ 89 ΔΗΜΟΣ Η ΚΟΙΝΟΤΗΣ Πειραιώς ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ 1926. ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ. [160] Ο μαθητής Σταματιάδης Άγγελος Σπυρίδωνος εκ Πειραιώς ετών 12 πατρός εκτελωνιστού διακούσας τα μαθήματα της έκτης τάξεως του Δημοτικού σχολείου τούτου, εκρίθη εν τέλει του σχολικού έτους 1937-1938 άξιος απολύσεως με τον βαθμόν Καλώς (6) Διαγωγήν δ' επεδείξατο Κοσμιωτάτην Βεβαιούται ο δαμαλισμός αυτού κατά το έτος 1937 Εν Πειραιεί τη 27 Ιουνίου

1938. Η ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ [Υπογραφή Ξανθή Γ. Μακρή]. ΕΘΕΩΡΗΘΗ/ Εν Πειραιεί τη 16η Οκτωβρίου 1940/ Ο ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΤΗΣ Β. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ [Υπογραφή]. Τρία χαρτόσημα. Σφραγίδα ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ Β. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ. Τέσσερις σφραγίδες ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΟΠΡΕΠΟΥΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ/ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ - 1936 -

Στην πίσω όψη καρφιστωμένο: ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ/ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΟΠΡΕΠΟΥΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ/ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ/ Δ/ΝΤΗΣ ΣΠΥΡ. Γ. ΜΑΚΡΗΣ. Σημείωμα Ο μαθητής Άγγελος Σπυρ. Σταματιάδης έχει απολυθή εκ της Στ. Δημοτικού Σχολείου του ημετέρου Εκπαιδευτηρίου κατ' Ιούνιον 1938, ήτοι το σχολικόν έτος 1937-1938, το δε απολυτήριον αυτού δεν έλαβε μέχρι τούδε μη καταβαλών τα νόμιμα τέλη και δικαιώματα, εντός δε των ημερών αυτών άμα τη καταβολή τούτων θέλει το παραλάβει.- Εν Πειραιεί τη 7-10-1940 Ο Διευθυντής [Σ. Μακρής]. Σφραγίδα ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΟΠΡΕΠΟΥΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ/ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ - 1936 -

◆ Αριθ. {Απολυτ. 15 Μαθητολ. 15 Ελέγχου 15. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. ΣΧΟΛΗ ΜΑΥΡΙΔΟΥ. ΟΔΟΣ ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΟΣ (ΠΑΡΑΠΛΕΥΡΩΣ ΠΡΩΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΠΟΛΕΩΝ) - ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ. ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ. [38]. Ο μαθητής Χατζόπουλος Παναγιώτης του Κυρια. εκ Πειραιώς ετών --- πατρός παντοπώλου διακούσας τα μαθήματα της ΣΤ' και ανωτάτης

τάξεως της Σχολής ταύτης κατά το σχολικόν έτος 1936 - 1937 απολύεται με βαθμόν Λίαν καλώς -8-. Η διαγωγή του υπήρξε Λίαν καλή Είναι εγγεγραμμένος εις τον Δήμον Πειραιώς υπ' αριθ. μητρώου 65 και έτος γεννήσεως 1926. Έχει δαμαλισθή το έτος ---. Εν Πειραιεί τη 28η Ιουνίου 1937. ΕΘΕΩΡΗΘΗ/ Ο Επιθεωρητής/ των Δημ. Σχολείων Πειραιώς [Υπογραφή]. Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ [Υπογραφή Μαυρίδης]. Τρία χαρτόσημα. Σφραγίδα ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ Β. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ. Σφραγίδα ΣΧΟΛΗ ΜΑΥΡΙΔΟΥ/ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ.

◆ **ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ Π. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ - ΠΛΑΦΟΥΤΖΗ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ.** ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ. [67] Σχολικόν έτος 1939 - 1940.

Αριθ. Απολυτ. 7 Ελέγχου 119 Μαθητολ. 119 Δήμος ή Κοιν. Πειραιώς Αριθ. Μητρ. 249 Έτος γεννήσεως 1925. Ο Μαθητής Κωνσταντίνος

Ν. Κανελλόπουλος εκ Πειραιώς πα-
τρός Γαλακτοπώλου διήκουσε τα
μαθήματα της Έκτης τάξεως του
δημοτικού σχολείου και κατά το τέ-
λος του παρόντος σχολικού έτους,
συμφώνως προς τα κεκανονισμέ-
να, απελύθη με τον βαθμόν Καλώς
7 Διαγωγήν δ' επεδείξατο Κοσμιω-
τάτην. Εν Πειραιεί τη 19η Ιουνίου
1940. ΕΘΕΩΡΗΘΗ/ Εν Πειραιεί,
αυθημερόν/ Ο ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ Β'.
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ [Υπογραφή]. Η ΔΙΕΥΘΥ-
ΝΤΡΙΑ [Υπογραφή Μιχαλοπούλου].
Τρία χαρτόσημα. Σφραγίδες ΕΠΙ-
ΘΕΩΡΗΤΗΣ ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ Β'.
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ. Σφραγίδα
ΙΔΙΩΤ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ ΠΑΝΑΓΙ-
ΟΥΛΑΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ ΠΕΙΡΑΙ-
ΕΥΣ/ Η "ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ,,.

◆ Αριθ. Απολυτηρ. 1 Μαθητολ.
43 Ελέγχου 132 Μητρώου Κοινότη-
τ. ή Δήμου 131 έτος γεννήσε. 1927.
ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. ΕΚ-
ΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ ΑΡΡΕΝΩΝ & ΘΗ-
ΛΕΩΝ ΔΗΜ. ΜΠΕΛΕΣΙΩΤΗ & ΒΙΡΓ.
ΣΕΡΕΜΕΤΑΚΗ Ο "ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤ-
ΡΙΟΣ,, ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
& ΚΑΠΕΤΑΝ ΓΕΡΜΑ - ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ.
ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 19 -19 ΑΠΟΛΥ-
ΤΗΡΙΟΝ [184] Ο μαθητής Καλκού-
νης Ματθαίος Π. εκ Πειραιώς ετών
13 πατρός Ναυτικού διακούσας τα
μαθήματα της Έκτης τάξεως του
Δημοτικού Σχολείου εκρίθη εν τέ-

λει του σχολικού έτους 1939 -1940
άξιος απολύεται με τον βαθμόν Λ
Καλώς 9 Η δε διαγωγή του υπήρ-
ξε Κοσμιωτάτη. Εν Πειραιεί τη 22
- 6 - 1940 ΕΘΕΩΡΗΘΗ/Ο ΕΠΙΘΕΩΡΗ-
ΤΗΣ [Υπογραφή από σφραγίδα]. Η
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ [Υπογραφή Βιργ.
Σερεμετάκη]. Τρία χαρτόσημα.
Σφραγίδα ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΔΗΜ.
ΣΧΟΛΕΙΩΝ Α'. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΙ-
ΡΑΙΩΣ. Σφραγίδα των εκπαιδευτη-
ρίων δυσανάγνωστη.

Το έντυπο, ΒΙΒΛΙΟΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙ-
ΟΝ - ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗ

ΑΓΧΙΑΛΟΥ 228. [Αίτησις επί 10 Δρ.
Εκπ. Τελών Δήλωσης κατοικίας Πι-
στοτοποιητ. ηλικίας 255 Δρ εις χρή-
μα].

◆ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ ΑΡΡΕΝΩΝ
& ΘΗΛΕΩΝ Φ. ΜΠΟΥΡΟΥΝΗ.
ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α'. ΑΡΙΘ.
43. ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ. Αριθμ. {Πιστ. 74
Ελέγχ 75 Μαθητολ. 55. Ο μαθητής
Σωκράτης Ευστρατ. Αραβογλιά-
δης εκ Πειραιώς ετών 11 πατρός
υπαλλήλου διακούσας τα εν τη
Τετάρτη τάξει διδασκόμενα μα-
θήματα και ευδοκιμήσας εκρίθη
άξιος προαγωγής δια την Πέμπτην
τάξιν δια του ΒΑΘΜΟΥ Άριστα. Η
δε διαγωγή του υπήρξε Κοσμιω-
τάτη. Φέρεται εγγεγραμμένος εις
τον Δήμον Πειραιώς υπ' αύξοντα

αριθ. 59 και έτος γεννήσεως 1912.
Ενεβολιάσθη δια δαμαλίδος τη
20η Νοεμβρίου 1923. Εν Πειραιεί
τη 22α Ιουνίου 1924. ΕΘΕΩΡΗΘΗ/
Ο ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ α. α. [Υπογραφή].
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ [Υπογραφή Ιερεύς
Σφακιωτάκης]. Σφραγίδα ΕΚΠΑΙ-
ΔΕΥΤΗΡΙΟΝ Φ. ΜΠΟΥΡΟΥΝΗ/ ΕΝ
ΠΕΙΡΑΙΕΙ. Τέσσερα χαρτόσημα.

Το έντυπο, ΤΥΠΟΙΣ - ΠΡΟΥΚΑΚΙ -
ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ.

◆ [Αίτησις +2000] ΙΔΙΩΤΙΚΟΝ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΑΡΡΕ-
ΝΩΝ ΚΑΙ ΘΗΛΕΩΝ ΚΩΝΣΤ. ΠΑ-
ΠΑΔΑΚΗ. Αριθ. αδείας ιδρύσεως
50949) 25)9)1926. Φαλήρου 29
- ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ - ΚΑΣΤΕΛΛΑ. Αριθ.
{Βιβλ. πιστοπ. 167 Απολ. 1 Μαθητ.

ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ 20/ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

1 ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1950 – 1951. ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ. Ο μαθητής Γιαννίσης Αρτέμιος του Ιωάννου εκ[κ] Πειραιώς ετών 14 πατρός Ναυτικού διακούσας πάντα τα μαθήματα της ΣΤ΄ τάξεως του σχολείου τούτου κατά το σχολικόν έτος 1950 – 1951 απολύεται με τον βαθμόν Άριστα < 10 > Η δε διαγωγή του υπήρξε Κοσμιωτάτη. Είναι εγγεγραμμένος εις τον δήμον Πειραιώς υπ' αριθμόν μητρώου 21 και έτος γεννήσεως 1937 έχει δε δαμαλισθή κατά το έτος. Εν Πειραιεί τη 25η Ιουνίου 1951. ΕΘΕΩΡΗΘΗ/ Ο ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ Β΄ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ [Υπογραφή] Η ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ [Υπογραφή Κ. Παπαδάκη]. Δυο χαρτόσημα. Μια σφραγίδα ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ Β΄ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ. Σφραγίδα ΙΔΙΩΤΙΚΟΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ / ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗ.

Καρφίτσωμένο έγγραφο υπεύθυνης δήλωσης όπου ο Δήμαρχος Σύρου πιστοποιεί την χρονολογία γεννήσεως του Γιαννίση (Εν Ερμούπολει τη 15 Σεπτεμβρίου 1950). Επίσης έγγραφο υπεύθυνης δήλωσης με αίτηση του Γιαννίση ώστε να τον δεχτεί το ΣΤ΄ Γυμνάσιο Πειραιώς στις εισιτήριες εξετάσεις (Εν Πειραιεί τη 3η Ιουλίου 1951). [Εισάγεται δυνάμει 23 Πραξ/ 12-7-51].

◆ ΑΥΞΟΝΤΕΣ ΑΡΙΘΜΟΙ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΥ 1 ΜΑΘΗΤΟΛΟΓΙΟΥ 76 ΕΛΕΓΧΟΥ 1 ΔΗΜΟΥ ή ΚΟΙΝΟΤ.

Πειραιεύς ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ 152 ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ 1927. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. ΛΥΚΕΙΟΝ ΑΡΡΕΝΩΝ & ΘΗΛΕΩΝ ΜΙΧΑΗΛ Ν. ΠΑΠΑΔΟΔΗΜΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ. ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1939 – 1940. ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ. ο μαθητής Γαλάνης Νικόλαος του Γρηγ. εκ Πειραιώς ετών 13 πατρός ορφανός ενεγράφη εις την στ΄. τάξιν του Δημοτικού Σχολείου του Λυκείου κατά το σχολικόν έτος 1939 – 1940 και τακτικώς και μετ' επιμελείας τα διδασθέντα μαθήματα διακούς --- απολύεται με τον βαθμόν Άριστα < 10 > Διαγωγήν δ' επεδείξατο Κοσμιωτάτην Εν Πειραιεί τη 28η Ιουνίου 1940. ΕΘΕΩΡΗΘΗ/ Εν Πειραιεί τη 25 Σ/βρίου 1940/ Ο ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ/ Αης Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Πειραιώς [Υπογραφή]. Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ [Μ. Παπαδόδημας]. Τρία χαρτόσημα. Τέσσερις σφραγίδες ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ Α΄. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ. Σφραγίδα ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ/ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ ΜΙΧ. ΠΑΠΑΔΟΔΗΜΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ.

◆ Αύξων Αριθ. Πιστοπ. --- Μαθητολ. 52 Ελέγχου 52. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. [Γραμμένο με το χέρι ΙΔΙΩΤΙΚΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ "Η ΑΘΗΝΑ,"] ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ. ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1939 - 1940. ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ. Ο μαθητής Σταύρος Δημητρίου Τσιλπιρίδης εκ Πειραιώς ετών 12 πατρός Δερματεμπόρου ενεγράφη εις την Έκτην τάξιν κατά το σχολικόν έτος 1939 1940 τακτικώς δε και μετά επιμελείας τα διδασθέντα μαθήματα διακούσας, και την νόμιμον γραπτήν δοκιμασίαν υποστάς απολύεται εκ του σχολείου με βαθμόν Καλώς < 7 > και διαγωγήν Αρίστην. Είναι εγγεγραμμένος εις τον Δήμον ή Κοινότητα Αθηναίων υπ' αριθμόν 209/4.511 μητρώου και έτος γεννήσεως 1928. Εν Πειραιεί τη 24η Ιουνίου 1940.

Εθεωρήθη/ Ο Επιθεωρητής

[Υπογραφή]. Η ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ [Υπογραφή Α. Παπαδοπούλου]. Τρία χαρτόσημα. Σφραγίδα ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ [.] ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ.

Σφραγίδα ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ "Η ΑΘΗΝΑ," ΑΝΤ. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ/ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΥΝΟΙΚ. ΕΥΓΕΝΕΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ. Το έντυπο, ΤΥΠΟΙΣ Γ. & Α. ΥΦΑΝΤΙΔΟΥ ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ 9 ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ.

◆ ΙΔΙΩΤΙΚΟΝ ΝΥΚΤΕΡΙΝΟΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΪΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ. 1894. Αριθμός αδείας λειτουργίας 59806) 25-11-46. ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ. Ο μαθητής Αχλαδής Κ. Ιωάννης εκ Φούντων ετών 14 το επάγγελμα --- διακούσας τα

εν τη ΕΚΤΗ τάξει των Νυκτ. Σχολών Απόρων Παίδων διδασκόμενα μαθήματα κατά το σχολικόν έτος 1951 - 1952 και δημοσία εξετασθείς απολύεται τυχών του βαθμού λίαν καλώς 9. Διαγωγήν δε επεδείξατο κοσμιωτάτην. Εν Πειραιεί τη 30 Ιουνίου 1952. Ο ΕΦΟΡΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ [Υπογραφή]. Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ [Υπογραφή]. ΕΘΕΩΡΗΘΗ/ Εν Πειραιεί τη 5-7-52/ Ο Επιθεωρητής Β' Πειραιώς κ. α. α. [Υπογραφή]. Διο χαρτόσημα. Σφραγίδα ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΩΝ Β' ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ. Τρεις σφραγίδες ΠΕΙΡΑΪΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ 1894.

Το έντυπο, ΤΥΠΟΙΣ: Α)ΦΟΙ Κ. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ.

◆ Αύξ. Αριθμοί. Ενδεικτικού 25 Μαθητολογίου 172 Ελέγχου 30 Μητρώου 1791 Πειραιώς Έτος γεννήσεως 1920. ΜΙΚΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΥΠΑΠΑΝΤΗ Δ. ΣΤΕΓΚΑ & Ν. ΓΚΙΚΟΥ. ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ. ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1932 - 1933. ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ. Ο μαθητής Απόστολος Βασίλ. Τσολακίδης εκ Μ. Ασίας ετών 13 πατρός εμπόρου διακούσας τα μαθήματα της Έκτης τάξεως του Δημοτικού σχολείου τούτου εκρίθη εν τέλει του σχολικού έτους 1932 - 1933 άξιος απολύσεως με τον βαθμόν καλώς < 6 >. Η δε διαγωγή του υπήρξε κοσμιωτάτη. Εν Πειραιεί τη 19 Ιουνίου 1933.

Εθεωρήθη Ο Επιθεωρητής [Υπογραφή]. Ο Διευθυντής [Υπογραφή] Δημ. Στέγκας]. Τρία χαρτόσημα. Σφραγίδα ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ/ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ [Υπογραφή] ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ. Σφραγίδα ΜΙΚΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΔΗΜ. ΣΤΕΓΚΑ & ΝΙΚ. ΓΚΙΚΟΥ/ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ.

◆ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ "ΤΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ", ΙΦ. ΣΟΥΦΛΑ. ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ - ΟΔΟΣ ΖΑΝΝΗ ΚΑΙ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝ-

ΝΗ. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΝ. Αριθμός Ενδεικτ. 22 Ελέγχου 22 Μαθητολ. Χ Σχολ. Έτος 1926 - 1927. Δήμος ή Κοιν. Πειραιώς. Αριθ. Μητρώου 20 Έτος Γεννήσεως 1920. Ο Μαθητής Χουμμεριανός Εμμ. Κωνστ. εκ Πειραιώς ετών 8 πατρός Συμβολαιογράφου διήκουσε τα μαθήματα της Δευτέρας τάξεως του δημοτ. σχολείου και κατά το τέλος του παρόντος σχολικού έτους, συμφώνως προς τα κεκανονισμένα, προήχθη εις την Τρίτην τάξιν με τον βαθμόν άριστα (6) Διαγωγήν δ' επεδείξατο άρίστην. Εν Πειραιεί τη 25η Ιουνίου 1927. Εθεωρήθη/ Εν Πειραιεί τη --- 192---/ Ο Επιθεωρητής και α.α./ [Υπογραφή από σφραγίδα Σ. Τζουμελέας]. Η Διευθύντρια [Υπογραφή Ανδρ. Τοξοπούλου]. Ένα χαρτόσημο. Σφραγίδα ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ/ ΓΕΝ. ΕΠΙΘΕΩ-

ΡΗΤΗΣ ΙΔΙΩΤ. & ΑΝΕΓΝΩΡ. ΕΚΠΑΙΔ. ΚΡΑΤΟΥΣ. Διο σφραγίδες ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ "ΤΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ", ΙΦ. ΣΟΥΦΛΑ. ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ.

Το έντυπο, ΤΥΠΟΙΣ ΗΛΙΑΔΟΥ & ΣΩΜΟΥ - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ.

◆ ΑΡΙΘ. Ενδεικτικού 65 Μαθητολογίου 62 Ελέγχου 5 Μητρώου 39 Έτος γεννήσ. 1923. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΚΑΙ ΘΗΛΕΩΝ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ Γ. ΤΖΑΝΝΕ. ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ. ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1934 - 1935. ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ. Ο Μαθητής Κασιμάτης Γ. Νικόλαος εκ Πειραιώς πατρός Παντοπώλου διακούσας κατά το ενεστώς σχολικόν έτος πάντα τα εν τη Έκτη τάξει του σχολείου τούτου διδασκόμενα μαθήματα εκρίθη άξιος απολύσεως δια του βαθμού Άριστα < 10 >. Η δε διαγωγή του υπήρξε Κοσμιωτάτη. Εν Πειραιεί τη 16 Ιουνίου 1935. Εθεωρήθη τη 28/6/35/ Ο Επιθεωρητής [Υπογραφή]. Η ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ [Υπογραφή] Σ. Τζάννε]. Τρία χαρτόσημα. Σφραγίδα ΕΛΛΗΝΙΚΗ [Εννοεί την λέξη ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, βγαλμένη λόγω των πολιτικών γεγονότων]/ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡ. ΠΕΙΡΑΙΩΣ. Σφραγίδα ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ/ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ Γ. ΤΖΑΝΝΕ/ ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ.

Υποβρύχια έρευνα στη Σαλαμίνα αποκάλυψε κτίριο επτά δωματίων

Κτίριο επτά δωματίων έφερε στο φως η υποβρύχια έρευνα στη Σαλαμίνα, όπου τα τελευταία χρόνια ερευνώνται συστηματικά καταποντισμένα λείψανα της κλασικής πόλης του νησιού, στα οποία περιλαμβάνονται μεγάλα τμήματα του επιθαλάσσιου τείχους, πάχους 3-4 μ., και άλλων δημόσιων κατασκευών.

Συγκεκριμένα, στη βορειοδυτική πλευρά του σημερινού Όρμου των Αμπελακίων, άρχισε η ανασκαφική διερεύνηση ενός μεγάλου μακρόστενου δημόσιου κτηρίου, το οποίο είναι εν μέρει καταβυθισμένο. Με βάση το μέγεθος, το σχήμα και την διάταξη των χώρων του, το αποκαλυπτόμενο κτήριο παρουσιάζει όλα τα χαρακτηριστικά της Στοάς.

Την ίδια στιγμή, η ανασκαφική διερεύνηση της Στοάς απέδωσε πλήθος κινητών ευρημάτων. Ειδικότερα, ανασύρθηκε μεγάλη ποσότητα κεραμικής διαφόρων περιόδων, μέρος της οποίας, όμως, ιδίως των Πρωτοβυζαντινών και Μεσαιωνικών-Νεωτέρων χρόνων, αναμφίβολα αποτελεί φερτό υλικό, παρασυρμένο στην σημερινή θαλάσσια βουρκοκή έκταση.

Το εσωτερικό του περιλαμβάνει σειρά τουλάχιστον έξι ή επτά δωματίων, από τα οποία ερευνήθηκαν ένα (σχεδόν πλήρως), εσωτερικών διαστάσεων 4,7 x 4,7 μ., με μεγάλο αποθηκευτικό πίθο, σε μόνιμη τοποθέτηση, στην Β.Δ. γωνία του, καθώς και τμήματα δύο άλλων.

Από τους στιβαρούς τοίχους του, πάχους 0,60 μ. περίπου, κατασκευασμένους από μεγάλες ξεστές λιθοπλίνθους, διατηρούνται σήμερα μόνον μία ή δύο στρώσεις λίθων, ενώ στο τμήμα που ανασκάφηκε ο δυτικός μακρός τοίχος και οι εγκάρσιοι εδράζονται σε καλοκτισμένο θεμέλιο/υπόβαθρο.

χρόνια και πραγματοποιούσε τον ακριβή υπολογισμό της θέσης του Ηλίου, της Σελήνης και των πλανητών στον ουρανό.

Για τον πολύπλοκο αυτό μηχανισμό και τις νέες αποκαλύψεις για τις λειτουργίες του, ενημερώθηκαν οι μηχανικοί της Θεσσαλονίκης σε εκδήλωση που πραγματοποίησε το ΤΕΕ/ΤΚΜ σε συνεργασία με το Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας και Προβολής του Μηχανισμού των Αντικυθήρων «Ιωάννης Σειραδάκης» του ΑΠΘ και την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, Παράρτημα Θεσσαλονίκης. Όπως εξήγησε ο ομότιμος Καθηγητής του Τμήματος Μηχανολόγων Μηχανικών του ΑΠΘ, Διευθυντής του Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας και Προβολής του Μηχανισμού των Αντικυθήρων «Ιωάννης Σειραδάκης» του ΑΠΘ, κάτοχος της Έδρας του Ευρωπαϊκού Ερευνητικού Χώρου στην Ψηφιοποίηση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου και μέλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών, Κυριάκος Ευσταθίου. «Φτιάξαμε ένα καινούριο μοντέλο το οποίο δεν διαφέρει σε τίποτα από το παλιό, παρά μόνο στην μπροστινή όψη όπου βρίσκονται οι ημερομηνίες και οι ζωδιακοί αστερισμοί, στην οποία αποτυπώσαμε τη σημερινή πραγματικότητα για να μπορούμε να το ελέγχουμε. Παράλληλα δημιουργήσαμε σε υπολογιστή, σε εικονική πραγματικότητα την κίνηση του μηχανισμού. Αυτό μας έδωσε την ευκαιρία να κάνουμε προβλέψεις εκατοντάδες χρόνια μπροστά και πίσω. Αποδείχτηκε ότι προβλέπει με τεράστια ακρίβεια, μόλις κάνουμε μια πρόβλεψη που να είναι εντυπωσιακή όπως μια έκλειψη ηλίου. Τότε στην εφαρμογή υπάρχει ένα ερωτηματικό, όταν το πετάμε συνδέεται κατευθείαν ο υπολογιστής με την ιστοσελίδα της NASA, στην οποία επιβεβαιώνεται το γεγονός». Στις εξωτερικές πλάκες και στο εσωτερικό του μηχανισμού, διευκρίνισε ο κ. Ευσταθίου, έφερε αστρονομικές, γεωγραφικές και τεχνολογικές επιγραφές. Όπως ο ίδιος εξηγεί: χάρη στις καινοτόμες τεχνικές διερεύνησης που χρησιμοποιήθηκαν, διαβάστηκαν κείμενα χαμένα για πάνω από 2.000 χρόνια! Όλες οι επιγραφές είναι γραμμένες με ελληνικούς χαρακτήρες. Η πολυπλοκότητα του Μηχανισμού των Αντικυθήρων είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτήν όλων των συσκευών που κατασκεύασε ο άνθρωπος κατά την επόμενη χιλιετία.

Νέα στοιχεία για το Μινωικό ανάκτορο των Αρχανών

Ένα λαμπερό ανάκτορο, στην κυριολεξία, φαίνεται ότι ήταν το μινωικό ανάκτορο των Αρχανών, όπως αποκάλυψε η φετινή ανασκαφή της Αρχαιολογικής Εταιρείας, που πραγματοποιήθηκε στο βορειότερο, μέχρι στιγμής, τμήμα του ανακτόρου. Προσέθεσε πολλά νέα στοιχεία για το κτίριο και συμπλήρωσε τις γνώσεις μας για την αρχιτεκτονική και την κατασκευή του. Συγκεκριμένα ανασκάφηκαν ο ισόγειος χώρος και ο πρώτος όροφος, ενώ πλήθος λίθων είχαν καταπέσει από τον δεύτερο ή τρίτο όροφο, συμπαρασύροντας τμήματα των δαπέδων. Το πιο ενδιαφέρον στοιχείο των φετινών ανασκαφών ήταν η αποκάλυψη της χρήσης για την κατασκευή του, ενός λαμπερού υλικού, του γυψόλιθου, γνωστού από τη Φαιστό και την Κνωσό. Στις Αρχάνες χρησιμοποιήθηκε καθ' υπερβολήν σε παραστάδες, πολύθυρα κ. ά. οδηγώντας στην εικόνα ενός «λαμπερού» κτηρίου.

Στο ιερό έχουν βρεθεί ακόμη τμήματα από μικροσκοπικά δείγματα μεγάλων αγγείων, όπως π.χ. από χύτρες, που είναι αφιερωματικά. Ένα ακόμη τελετουργικό εύρημα ήταν ένας θαλάσσιος τρίτωννας, που αποτελούσε όργανο επίκλησης της θεότητας, όπως γνωρίζουμε από σφραγίδα που έχει βρεθεί στο Ιδαίον Άντρο. Θαλάσσια βότσαλα μεγαλύτερου μεγέθους, που συμβολίζουν τη θαλάσσια υπόσταση της θεότητας και τη χρήση τους γνωρίζουμε από την Κνωσό, βρέθηκαν λίγο μακρύτερα (χώρος 37).

Το ανάκτορο των Αρχανών βρίσκεται 15 χλμ από αυτό της Κνωσού. Ήταν τριώροφο, κατασκευασμένο από λαξευτούς πωρόλιθους, με τοιχογραφίες, που εικονίζουν φυτικά και θαλάσσια μοτίβα και γυναικεία μορφή, δάπεδα από χρωματιστούς σχιστόλιθους, βωμούς και πλήθος κινητών, πολύτιμων αντικειμένων, όπως: χρυσελεφάντινα ειδώλια, ανάγλυφους λίθινους λύχνους, ποικίλα αγγεία, ειδώλια κ.ά

Ευρεία σύσκεψη για την υποψηφιότητα της Νικόπολης στην UNESCO

Υπό την προεδρία της Υπουργού Πολιτισμού Λίνας Μενδώνη πραγματοποιήθηκε ευρεία σύσκεψη αρμοδίων παραγόντων, στην οποία συζητήθηκαν διεξοδικά τα έργα που πρέπει απαραίτητα να δρομολογηθούν και να εκτελεστούν, προκειμένου να συγκροτηθεί ο φάκελος για την υποψηφιότητα του αρχαιολογικού χώρου της Νικόπολης προς εγγραφή στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Η Νικόπολη, που ιδρύθηκε το 31 π.Χ. ως colonia Augusta, στη νοτιοδυτική Ήπειρο, κοντά στη σημερινή Πρέβεζα, είναι από τους μεγαλύτερους σε έκταση αρχαιολογικούς χώρους της Ελλάδας, καθώς εκτείνεται σε περισσότερα από 13.000 στρέμματα. Συζητήθηκε η εξέλιξη των έργων, που εκτελούνται στη Νικόπολη από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού, όπως τα έργα της προστασίας, συντήρησης και αποκατάστασης του Μεγάλου Θεάτρου, της αποκατάστασης και ανάδειξης του Οίκου του Εκδίκου, της συντήρησης και ανάδειξης των ψηφιδωτών της Βασιλικής Α' Δουμετίου και της Βασιλικής Δ' της αποκατάστασης και αναστήλωσης της Βασιλικής Β' του Αλκίωνος. Ακόμη η ωρίμανση μελετών και έργων με πολύ σφικτά χρονοδιαγράμματα, όπως η αποκατάσταση του Σταδίου, η ανέγερση κτηρίου υποδοχής των επισκεπτών του αρχαιολογικού χώρου, οι διαδρομές περιήγησης και κίνησης εντός του χώρου, όχι μόνο για πεζούς και ΑμεΑ, αλλά και για ποδήλατα και ηλεκτρικά οχήματα, η χωροθέτηση πωλητηρίων, αναψυκτηρίων και χώρων ανάπαυσης των επισκεπτών, ενώ έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην υλοποίηση έργων ύδρευσης και πυροπροστασίας του αρχαιολογικού χώρου. Εκτιμήθηκε επίσης η πορεία και η αναγκαιότητα των ανασκαφικών εργασιών που εκτελούνται σε επιμέρους μνημεία και για την αποκάλυψη του Forum.

Νέες εκπλήξεις κρύβει ο Μηχανισμός των Αντικυθήρων

Ο Μηχανισμός των Αντικυθήρων είναι ο πρώτος αναλογικός υπολογιστής εκκλητικής τεχνολογίας στην παγκόσμια Ιστορία, που κατασκευάστηκε πριν από 2.200

Βρέθηκε προτομή του Μεγάλου Αλεξάνδρου σε ανασκαφές στην πόλη Ντουζτζέ της Τουρκίας

Την ανακάλυψη μιας άθικτης προτομής του Μεγάλου Αλεξάνδρου στη διάρκεια ανασκαφών ανακοίνωσε ο δήμος της τουρκικής πόλης Ντουζτζέ, η οποία βρίσκεται ανατολικά της Κωνσταντινούπολης και κοντά στα παράλια του Εύξεινου Πόντου.

Η κεφαλή έχει ήδη παραδοθεί στο Μουσείο Κονουράλπ και, όπως αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση, ανακαλύφθηκε στην αρχαία πόλη Prusias ad Hyrium («Προῦσα πρὸς τῷ Ὑπίῳ ποταμῷ») στην περιοχή Κονουράλπ, όπου πραγματοποιούνται ανασκαφές με την άδεια της Γενικής Διεύθυνσης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Μουσείων.

Στη σχετική δήλωση του μουσείου Κονουράλπ αναφέρεται ότι η προτομή έχει ύψος 23 εκατοστά (από το κεφάλι μέχρι το λαιμό) και χρονολογείται από τον 2ο αιώνα μ.Χ.

Παράλληλα, επισημαίνεται ότι τα μάτια κοιτάζουν προς τα πάνω, υπάρχουν σημάδια από τρύπες στις κόρες των ματιών και το στόμα είναι ελαφρά ανοιχτό, με αποτέλεσμα να μην αποκαλύπτει πολλά από τα δόντια. Τέλος, γίνεται αναφορά σε μακριά σγουρά μαλλιά μέχρι το λαιμό, μοιρασμένα και στις δύο πλευρές της κεφαλής, και με χωρίστρα στη μέση του μετώπου.

Ετρουσκικός τάφος 2.600 ετών αποκαλύφθηκε στην Ιταλία

Οι αρχαιολόγοι άνοιξαν έναν ετρουσκικό τάφο που παρέμεινε σφραγισμένος για περίπου 2.600 χρόνια. Ο δίχωρος τάφος που βρίσκεται στη νεκρόπολη Osteria στο Vulci, μια πλούσια ετρουσκική πόλη στο σημερινό βόρειο Λάτιο, στην κεντρική Ιταλία, είναι άθικτος και περιέχει εξαιρετικά σπάνια λείψανα και τεχνουργήματα.

Μόλις οι αρχαιολόγοι μπήκαν στον αρχαίο ταφικό θάλαμο, βρέθηκαν αντιμέτωποι με ένα τεράστιο πλήθος αγγείων και αμφορέων που περιείχαν κρασί από την Ελλάδα, πιθανότατα από το νησί της Χίου.

Τα αντικείμενα που ανακαλύφθηκαν ρίχνουν νέο φως στο αρχαίο εμπόριο κρασιού.

Όλα τα αντικείμενα, σκεύη και διακοσμητικά αξεσουάρ, κύπελλα, μπρούτζοι, σιδερένια σκεύη και αγγεία, βρέθηκαν σε άριστη κατάσταση, συμπεριλαμβανομένου του τραπεζομάντιλου που χρησιμοποιήθηκε για την ετρουσκική τελετουργία του «τελευταίου γεύματος». Μέσα στον τάφο υπήρχε ένα καλοδιατηρημένο χάλκινο καζάνι και

άλλα αντικείμενα που υποδεικνύουν την ταφή ανήκαν σε μια οικογένεια υψηλής τάξης.

Οι αμφορείς παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς ρίχνουν νέο φως στο αρχαίο εμπόριο κρασιού.

Αρχαίο ψηφιδωτό 600 τ.μ. ήρθε στο φως στην Καππαδοκία

Η κατασκευή με το μεγαλύτερο ψηφιδωτό δαπέδου στην Καππαδοκία και την περιοχή της Κεντρικής Ανατολίας αποκαλύφθηκε κατά τη διάρκεια των ανασκαφών που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή Örenşehir της περιοχής İncesu της Καισαρείας, που βρίσκεται στο κέντρο της Τουρκίας.

Κατά τη διάρκεια των ανασκαφών που συνεχίστηκαν και φέτος, νέα ψηφιδωτά αποκαλύφθηκαν στη βίλα με 33 δωμάτια η οποία εκτιμάται ότι χτίστηκε τον 4ο αιώνα μ.Χ. Στον χώρο που προσδιορίστηκε ως αίθουσα δεξιώσεων, βρέθηκε μια λατινική επιγραφή. Επιπλέον, αποκαλύφθηκαν και ελληνικές επιγραφές.

Η λαμπερή κεντρική αίθουσα υποδοχής της κατασκευής και τα γύρω δωμάτια κοσμούνται με εντυπωσιακά ψηφιδωτά δαπέδου που φέρουν γεωμετρικά σχέδια τα οποία δημιουργούν ένα εφέ που μοιάζει με χαλί, από τοίχο σε τοίχο. Στην κύρια αίθουσα, μια ασπίδα από τρίγωνα, που σε παλαιότερα ψηφιδωτά περιέβαλλαν συχνά απεικόνιση της Μέδουσας, «αγκαλιάζει» μια λατινική επιγραφή που εξυμνεί το ίδιο το κτίριο.

Η λατινική επιγραφή γράφει μεταξύ άλλων ότι [Το κτίριο ανεγέρθηκε] υπό τη διεύθυνση του κόμη Υάκινθου.

Μια άλλη, πολύ πιο σύντομη επιγραφή σε ένα μικρότερο παρακείμενο δωμάτιο με τοίχους είναι στα ελληνικά και γράφει: «Αν είσαι υγιής, μπες».

Πυραμίδα 3.400 ετών βρέθηκε στο Καζακστάν

Αρχαιολόγοι ανακάλυψαν μια πυραμίδα στην περιοχή Καραγκάντα του Καζακστάν.

Σύμφωνα με τους ερευνητές, η πυραμίδα αποτελεί ένα μαυσωλείο για έναν ηγεμόνα του πολιτισμού Begazi Dandibay, ενός πολιτισμού της ύστερης εποχής του χαλκού που άκμασε κατά την τελευταία φάση της περιόδου Andronovo (2000-1150 π.Χ.).

Με βάση τις αναλύσεις 14 των ευρημάτων, η δομή της πυραμίδας χρονολογείται μεταξύ του 12ου και του 14ου αιώνα π.Χ.

Η δομή είναι ένα πυραμιδοειδές βαθμιδωτό μαυσωλείο, το οποίο κατασκευάστηκε σε μια περιοχή των στεπών της Sary Arka, όπου οι κοινότητες έθαβαν τους ηγεμόνες τους. Εκτός από τη λειτουργία ως μαυσωλείου, η πυραμίδα χρησιμοποιήθηκε επίσης ως ιερός χώρος για θρησκευτικές τελετές.

Οι ανασκαφές στην περιοχή αποκάλυψαν επίσης έναν πρωτοποριακό οικισμό, που ανήκε επίσης σε μια κοινότητα Begazi Dandibay. Ο οικισμός αυτός, ο οποίος εκτείνεται σε μια έκταση 15 εκταρίων, υπήρχε χρονολογικά στην ίδια ιστορική περίοδο με την πρώιμη μυκηναϊκή περίοδο στην ηπειρωτική Ελλάδα και την προχωρημένη περίοδο του Μέσου Βασιλείου στην Αίγυπτο. Ο οικισμός διαθέτει μια σειρά από τείχη, ένα σχεδιασμένο δίκτυο δρόμων και συστήματα συλλογής νερού.

Ο εορτασμός των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2023 στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά

Της Εύης Πίνη
Αρχαιολόγου, Εφορείας Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων

Οι Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς είναι μια μεγάλη γιορτή αφιερωμένη στα μνημεία και στον πολιτισμό. Στην Ελλάδα το τελευταίο Σαββατοκύριακο του Σεπτεμβρίου, μνημεία, μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, ανοίγουν τις πύλες τους στο κοινό, διοργανώνοντας παράλληλα ποικίλες εκδηλώσεις και επικοινωνιακές δράσεις. Το κεντρικό θέμα του φετινού εορτασμού ήταν «**Πολιτιστική Κληρονομιά και Παράδοση: Μαρτυρίες του χθες στο σήμερα**».

Συμμετέχοντας, όπως κάθε χρόνο στον εορτασμό, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων διοργάνωσε μια σειρά εκδηλώσεων με θέμα τη διαχρονική τέχνη της υφαντικής και τίτλο: «**Υφαίνοντας τις κλωστές του χρόνου**».

Οι εκδηλώσεις που απευθύνον-

Η Δρ Αγγελική Γ. Σίμωσι, Διευθύντρια της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων, καλωσόρισε το κοινό στην εκδήλωση των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Η Δρ Αλεξάνδρα Συρογιάννη παρουσίασε στο κοινό ένα ιδιαίτερο θέμα, το ύφασμα στο ταφικό περιβάλλον.

Εισαγωγή στον κόσμο της αρχαίας υφαντικής από την αρχαιολόγο Εύη Πίνη.

νταν σε μαθητικό και ευρύ κοινό, σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν από τις αρχαιολόγους της Εφορείας Ανδρομάχη Καπετανοπούλου, Εύη Πίνη και Αλεξάνδρα Συρογιάννη με την επιμέλεια της Δρος Αγγελικής Γ. Σίμωσι, Διευθύντριας της Εφορείας.

Η Δρ. Αγγελική Γ. Σίμωσι δείχνει στο κοινό εργαλεία της αρχαίας υφαντικής τέχνης.

Την Παρασκευή 22 Σεπτεμβρίου μαθητές και μαθήτριες από γειτονικό δημοτικό σχολείο επισκέφθηκαν το Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά για να παρακολουθήσουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Με υφάδι και στημόνι».

Στη συνέχεια περιηγήθηκαν στο μουσείο αναζητώντας εκθέματα που σχετίζονται τέχνη της υφαντικής και τη μόδα στην αρχαία Ελλάδα.

Το Σάββατο 23 Σεπτεμβρίου ο εορτασμός ξεκίνησε με τις «Υφάντρες του Μουσείου», μία θεματική περιήγηση στον κόσμο της αρχαίας υφαντικής και συνεχίστηκε με την προβολή της ταινίας «Η τεχνολογία κατά την περιπλάνηση του Οδυσσέως» που επιμελήθηκε και παρουσίασε ο Δρ Θεοδόσιος Τάσιος, ομότιμος Καθηγητής του Εθνικού Μετσοβείου Πολυτεχνείου.

Μετά την προβολή της ταινίας τη σκυτάλη πήρε ο Δρ. Πάρης Ποτηρόπουλος, κύριος ερευνητής Ελληνικής Λαογραφίας, στην Ακαδημία Αθηνών. Το θέμα της ομιλίας του «Υφαίνοντας (σ)τον τόπο: Σύγχρονες μορφές της παραδοσιακής υφαντικής τέχνης», έφερε την υφαντική πιο κοντά στο σήμερα και προετοίμασε τη βιωματική παρουσίαση μίας σύγχρονης υφάντρας, της κυρίας Ελένης Παύλου, η οποία μίλησε στο κοινό για τις σύγχρονες εφαρμογές της υφαντικής.

Η εκδήλωση του Σαββάτου έκλεισε με μία μικρή δεξίωση, ευγενική χορηγία του Συλλόγου των Φίλων του Αρχαιολογικού Μουσείου Πειραιά.

Ο Δρ. Πάρης Ποτηρόπουλος, κύριος ερευνητής Ελληνικής Λαογραφίας στην Ακαδημία Αθηνών στη διάλεξή του με θέμα «Υφαίνοντας (σ)τον τόπο: Σύγχρονες μορφές της παραδοσιακής υφαντικής τέχνης».

Η υφάντρα Ελένη Παύλου παρουσίασε σύγχρονες εφαρμογές της υφαντικής τέχνης.

Θεματική περιήγηση στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά με θέμα την αρχαία υφαντική από την αρχαιολόγο Ανδρομάχη Καπετανοπούλου.

Στιγμιότυπο από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Με υφάδι και στημόνι»